

קשרי מחקר-שדה בחינוך : מבט לעולם

ד"ר עדו ליטמנוביץ

מוגש ליוזמה – מרכז לידע ולמחקר בחינוך
כחומר רקע לקבוצת העבודה בנושא קידום מהלכי שותפות בין מחקר לפרקטיקה (RPP) בישראל

אוקטובר 2022

תקציר :

סקירה זו עוסקת בשותפויות מחקר-שדה (Research-Practice Partnerships) בחינוך. היא נכתבה עבור [קבוצת עבודה בנושא קידום מהלכי שותפות בין מחקר לפרקטיקה \(RPP\) בישראל](#) של יוזמה – מרכז לידע ולמחקר בחינוך.

הסקירה מציגה עשרה ארגונים העוסקים בשותפויות מחקר-שדה או משתתפים בהם ונבחרו על ידי חברי וחברות הועדה, ומציגה נושאי חתך העולים מהצגה זו. הארגונים המוצגים הם: (1) **קרן וויליאם גרנט**; (2) **תאגיד המחקר של בתי ספר בשיקגו (CCSR)**; (3) **WestED**; (4) **FP7 CoReflect**; (5) **קרן ספנסר**; (6) **המרכז למחקר מדיניות בחינוך – CEPR – באוניברסיטת הרווארד**; (7) **Partnerships in Education and Resilience**; (8) **(PEAR); (9) The John Gardner Center for Youth and Their Communities at Stanford**; (10) **The CORE-PACE research partnership**; **University**

כל הארגונים עוסקים בקידום חינוך באמצעות שותפויות מחקר-שדה או בקידום שותפויות אלו. מרביתם מתבססים על שיתוף נתונים של תלמידים עם ארגוני מחקר, ניתוח הנתונים והסקת מסקנות בעלות השלכות פדגוגיות, ומנהליות. רבים מהארגונים עוסקים בפעולות ארוכות טווח, של טיוב פעולות בתי ספר ומחוזות חינוך, במטרה להשיא הישגים של תלמידים, לקדם את שלמותם, ולקדם הוגנות בחינוך.

אתגרים משותפים שנמצאו לרבים מארגונים אלו הם היכולת ליצור שילוב של אינטרסים של הגורמים השונים שמשותפים פעולה; יצירת שפה משותפת ואמון הדדי; והבטחתו של מימון ארוך טווח לשותפות.

נמצא גם שתנאים המועילים לשותפויות מחקר-שדה אלו כוללים בין היתר:

- משא ומתן עם גורמים בשדה החינוך (ולא רק עם חוקרות וחוקרים) לגבי מימון שותפויות כאלו, והכללתם בשותפויות כאלו
- שכנוע של כל אחד מהצדדים בנחיצות שיתוף הפעולה, הן ברגע כינונו והן בפעולות של תחזוק השותפות לאורך זמן
- אפשרות להעברת נתונים מהשדה למחקר
- אפשרות של מוסדות חינוך לשנות התנהלות ולטייב פעילות על סמך אותם נתונים.

תוכן עניינים

4	מבוא
	חלק א: ארגונים של שותפויות מחקר-שדה 7
7	1. קרן ויליאם גרנט
11	2. תאגיד המחקר של בתי ספר בשיקגו
15	3. WestEd
17	4. FP7 CoReflect
21	5. קרן ספנסר
24	6. המרכז למחקר מדיניות בחינוך – CEPR – באוניברסיטת הרווארד
27	7. Partnerships in Education and Resilience (PEAR)
30	8. NNERPP
33	9. The John Gardner Center for Youth and Their Communities at Stanford University
37	10. The CORE-PACE research partnership
	חלק ב': מבט משווה 44
49	סיכום

מבוא :

שותפויות מסוגים שונים בין שדה החינוך ומחקר החינוך, אינן צורה חדשה של פעילות מחקרית, או של פעילות של מתווי מדיניות ושל נשות שדה ואנשי שדה בשדה החינוך. במובנם הרחב, חיבורים מעין אלו מתקיימים בכל מחקר ניסויי ובכל בקשה לקבלת נתונים; בכל התייעצות עם מומחיות ומומחים או רפלקציה על התערבות, ובכל הנגשה של ידע. עם זאת, המושג של שותפויות מחקר-שדה (Research-Practice Partnerships) בחינוך מציג שינוי איכותי של צורת השותפות ותוצריה: מושג זה מסמן שותפויות ארוכות טווח והדוקות, שפועלות תוך מחויבות הדדית, לטובת כל הצדדים – וכמובן לטובת הלומדות והלומדים.¹ לא בכדי, הפכו שותפויות מחקר-שדה בעצמן למוקד של מחקרי הערכה, ואף של מחקר תיאורטי.²

בד בבד להפיכתם של שותפויות מחקר-שדה מוקד למחקרים, הן הופכות גם לתחום מקצועי, המקושר לתיווך ידע (knowledge brokering), ולשדה של פעילות ארגונית. בשדה זה פועלים גורמים המעודדים את היווצרותן של שותפויות מחקר-שדה; גורמים המממנים אותן וחוקרים את יעילותן; גורמים המקדמים את השותפויות מבחינה מקצועית; וגורמים שמקדמים את המקצוע עצמו, ומבקשים לשלבו בכל רמות הפעילות של עולם החינוך.

כחלק מהעיסוק בנושא בארץ, כונסה [קבוצת עבודה בנושא קידום מהלכי שותפות בין מחקר לפרקטיקה \(RPP\)](#) [בישראל](#) על ידי יוזמה – מרכז לידע ולמחקר בחינוך. קבוצת העבודה כונסה לבקשת לשכת המדענית הראשית במשרד החינוך, ובמימונה. מטרת הקבוצה ללמוד על שותפויות מחקר-שדה בישראל, ולהציע דרכים לקדמן. הקבוצה ביקשה בין היתר, ללמוד על הנעשה בתחום במדינות אחרות, והזמינה לצורך כך את הסקירה שלפניכם. הסקירה נחלקת להצגה מפורטת של ארגונים העוסקים באופן כלשהו בשותפויות מחקר-שדה או משתתפים בהם, ולהשוואה נושאית בין הארגונים.

בחלקה הראשון מוצגים עשרה ארגונים, שהוצעו על ידי חברות וחברי הקבוצה: (1) [קרן וויליאם גרנט](#); (2) [תאגיד המחקר של בתי ספר בשיקגו \(CCSR\)](#); (3) [WestED](#); (4) [FP7 CoReflect](#); (5) [קרן ספנסר](#); (6) [המרכז למחקר מדיניות בחינוך – CEPR – באוניברסיטת הרווארד](#); (7) [Partnerships in Education and Resilience](#); (8) [\(PEAR\)](#); (9) [The John Gardner Center for Youth and Their Communities at Stanford](#); (10) [The CORE-PACE research partnership](#); [University](#).

הארגונים המוצגים בסקירה נבחרו מתוך רשימה של 15 ארגונים, שגיבשה קבוצת העבודה, ובהתייעצות עם מרכזת הקבוצה, ד"ר נירית טופול. בבחירה הארגונים שנסקרו, נערך ניסיון להציג ארגונים מסוגים שונים ואף להרחיב את ההגדרה של שותפויות מחקר-שדה. זאת במטרה לסייע לקבוצת העבודה לפתח הגדרה משלה לשותפויות מחקר-שדה – גם על דרך הניגוד – כחלק מעבודתה. ארגונים נוספים של שותפות מחקר-שדה הוזכרו בקצרה גם בדיון. לכן, גם במקרים בהם נראה, שהארגון אינו עוסק באופן מובהק בשותפות מחקר-שדה, אולם יש לו זיקה לנושא, הוא לא הוצא מהסקירה. חשוב לציין שעדיין מתנהל דיון מחקרי ער על גבולות ההגדרה של

¹ ראו למשל Wagner, J. (1997). The unavoidable intervention of educational research: A framework for reconsidering researcher-practitioner cooperation. Educational Researcher, 26(7), 13-22.

² על הגדרתן של שותפויות מחקר-שדה, על דגמים לשותפויות כאלו ועל השוואה ביניהם, ראו בלכר, נ' (2021). [שותפות בין צוותי אקדמיה, מטה ושדה במחקרי חינוך](#). ירושלים: יוזמה – מרכז לידע ולמחקר בחינוך.

שותפות מחקר-שדה, ושסקירה זו מביאה הן שותפויות שעונות להגדרה מצמצמת, הן שותפויות שעונות רק להגדרה מרחיבה.

הצגת כל אחד מהארגונים נערכה לפי רשימת של שאלות מנחות, שהתקבלה מקבוצת העבודה. אלו הן:

א. מהי המטרה המוצהרת של הארגון? מדוע הוקם או פותח?

ב. תיאור הארגון: פירוט לגבי אופי הארגון וסוגי הפרויקטים המתקיימים בו. האם הארגון מתווך בין השותפים או שייך לצד מסוים של השותפות (מחקר או מדיניות)? מי קהל היעד? מהו מודל המימון המאפשר קיימות לאורך זמן? האם הארגון משתף מעבר לאנשי השדה והחוקרים גם גופים נוספים כמו המגזר השלישי? מהן הטכניקות או המתודולוגיות לקידום השותפות ולתיאום בין השותפים השונים בו?

ג. באיזה אופן מחבר הארגון בין השותפים בתהליך וכיצד הוא יוצר המשכיות וצמיחה?

ד. האם הארגון עוסק גם בהכשרות של אנשי ונשות מחקר ושדה לעסוק בקשרי מחקר-פרקטיקה? אם כן, אנא פרטו מהם מאפייני ההכשרות.

ה. מה התגמול למשתתפים בתהליך? האם יש התייחסות למוטיבציות פנימיות (למשל, צמיחה אישית ומקצועית, צמיחה ארגונית) או לתמריצים חיצוניים לשותפים שמשקיעים מזמנם ביישום הפרויקט והערכתו (למשל, בנושאים של בירוקרטיה וכניסה לבתי הספר או תמריץ כספי או שווה כסף כגון שעות עבודה)?

ו. האם הארגון עוסק בהערכה של הפרויקטים, פיתוח מודלים, ומחקר תיאורטי בנושא קשרי מחקר-פרקטיקה? אם כן, אנא פרטו כיצד.

ז. כיצד הארגונים תורמים להפצה והטמעה של הפרויקטים בתחום קשרי מחקר-פרקטיקה בסיוע עבודת המחקר או ההתערבות?

ח. האם הארגון מתייחס לשיתופי אקדמיה-שדה [בשלב ההכשרה](#) של המורים והמורות (Professional Development Schools).³

בכדי לענות על שאלות אלו נבחנו:

א. אתרי המרשתת של הארגונים, ושל ארגונים שמשתפים עימם פעולה.

ב. פרסומים רשמיים של אותם ארגונים כגון דוחות וניירות עמדה, וכן פרסומים שפיטים של חוקרות וחוקרים, שהשתתפו בשותפויות וכתבו עליהן, או על ההתערבויות שנערכו במסגרתן.

ג. פרסומים לא רשמיים של אותם ארגונים, בעלונים שהפיצו, בפרסומי יחסי ציבור, ובשיתופי פעולה עם התקשורת, וכן ברשתות החברתיות.

נוסף לכך

ד. נערכו ראיונות עומק עם 11 חוקרות וחוקרים, חלקם חברות בקבוצת העבודה, וכן עם נשות מטה בכירות של הארגונים שנבחנו, או ארגונים אחרים.⁴

³ סעיף זה מוצג רק לגבי ארגונים שהוא רלוונטי עבורם.
⁴ המחבר פנה גם לחוקרות וחוקרים ולנשות מטה ואנשי מטה בארגונים נוספים, אולם לא כל הפניות נענו.

המחבר מודה לכלל המרואיינות והמרואיינים, לפי סדר אלפביתי בעברית של שם משפחתם :

ד"ר פאולה אקר-טריגטי (Acre-Trigatti), מנהלת NNERPP באוניברסיטת רייס ;

ד"ר הדר בהרב, מנכ"לית המרכז לחקר הפדגוגיה שותפויות מחקר-שדה באוניברסיטת בן-גוריון בנגב, חברה לשעבר בצוות מרכז גרדנר, וחברת הקבוצה ;

ד"ר אנג'לה, בדנרק (Bednarek), מנהלת Evidence Project ב-Pew Trusts ;

פרופ' גיוש גלייזר (Glazer), מאוניברסיטת ג'ורג' ושינגטון, חוקר שותפויות מחקר-שדה ;

ד"ר לאורה וונטוורת' (Wentworth), מנהלת שותפויות מחקר-שדה בארגון California Education Partners ;

ד"ר איריס טבק, מאוניברסיטת בן-גוריון בנגב, שותפה בפרויקט CoReflect ;

פרופ' איולי ניקולאידו (Nicolaidou), מהאוניברסיטה הטכנולוגית בקפריסין, שותפה בפרויקט CoReflect ;

ד"ר לוריין סאפלי (Supplee), ממונה על מחקר שותפויות מחקר-שדה בקרן וויליאם פ. גרנט ;

פרופ' וויליאם פנואל (Penuel), חוקר ראשי National Center for Research in Policy and Practice, באוניברסיטת קולורדו, חוקר שותפויות מחקר-שדה ;

פרופ' תמי קציר, מאוניברסיטת חיפה, חברת הקבוצה ;

פרופ' אודרי רקח, מאוניברסיטת תל אביב, חברת הקבוצה.

באמצעות המקורות הכתובים ובסיוע המרואיינות והמרואיינים, השתדל המחבר לאסוף מידע ממצה ככל הניתן על השאלות שהועברו אליו על ידי קבוצת העבודה. כמו כן, במקרה של סתירות בין נתונים, הכריע המחבר על פי הראיונות, על פי מספר הפעמים שנתון כלשהו צוין במקורות כתובים, או על פי התרשמות ממידע נוסף רלוונטי. ברור שקשה להשיג באמצעים אלו היכרות אמיתית עם ארגון מורכב, שפועלים בו בעלות תפקידים ובעלי תפקידים רבים במשך שנים ארוכות, ושמקדם שיתופי פעולה מרובים. לכן מציע המחבר לראות את המידע שגיבש בסקירה זו, בתור הצצה לארגון ולא בתור תיאור ממצה שלו.

בחלקה השני של סקירה זו מוצגת השוואה בין המאפיינים של עשרת הארגונים, לפי חמישה מחוונים אלו :

(1) סוגי הארגונים ; (2) מטרות הארגונים ; (3) משימות הארגונים ; (4) דרכי ההפצה, ההטמעה והטיוב של המודלים שפותחו בארגונים השונים ; ו-(5) אתגרי הארגונים.

המחוונים גובשו על פי הנחיית מרכזת הקבוצה, ובהתייעצות עימה. מטרתם להציג את התמונה הרחבה, בנוגע לעיסוק בשותפות מחקר-שדה, כפי שתמונה זו עולה מניתוח עשרת הארגונים הללו. בחלק השני מוצגות גם תובנות ומבט השוואתי על הארגונים השונים.

1. קרן וויליאם גרנט

בקצרה: הקרן מממנת מחקר על אודות שותפויות מחקר-שדה בחינוך; מקדמת את תוצאות המחקר באמצעות רשת של שותפויות (ראו סעיף 8 – NNERPP) וכן באמצעות תמיכה ביוזמות של שותפויות כאלו. לפיכך, ניתן לראות בקרן שחקן מרכזי ביותר בקידום שותפויות מחקר-שדה ובעיצוב התחום. תפיסת הקרן לגבי שותפויות מחקר-שדה היא פעולה משותפת של שני הצדדים, בשדה החינוך, לניצול ידע מחקרי קיים, ולבניית מחקרים באופן שניתן יהיה להשתמש בתובנות העולות מהם, באופן שיביא תועלת.

א. מטרת הארגון

קרן וויליאם ט. גרנט (William T. Grant) היא קרן אמריקאית ותיקה שנוסדה בשנת 1938. ייעודה המרכזי הוא להפוך ידע מחקרי למידע ישים לצורכי היומיום, וכן למידע שנערך בו שימוש בפועל. הקרן עושה זאת באמצעות עידוד מחקר והפצת תוצאותיו. הקרן משנה מעת לעת את הנושאים העומדים על סדר יומה. משנת 2009 שני יעדיה המרכזיים הם: (1) צמצום פערים בהישגיהם של צעירים; ו-(2) בחינת האופן בו גורמי מתווי מדיניות וגורמים הפועלים בשדה החינוך משיגים מידע מחקרי, מפרשים אותו ומשתמשים בו.

ב. תיאור הארגון

הקרן תומכת, באמצעות מענקים, במחקרים שנועדו לזהות אסטרטגיות שימוש בתוצאות מחקרים, לסיוע לצעירים (בגיל 5-25); במחקרים שנועדו לעצב אסטרטגיות כאלו; ובמחקרי הערכה הבוחנים את יעילותן של אסטרטגיות כאלו. כלומר, הקרן מעודדת ניצול של האפשרויות היישומיות הגלומות במחקרים קיימים, בידי גורמים מתווי מדיניות; עיצוב מחקרים עתידיים, באופן שייקל על גורמים מתווי מדיניות לערוך בהם שימוש מיטיב; ובבחינה באילו תנאים השימוש של גורמים מתווי מדיניות במחקר אכן מיטיב עם צעירים. **הקרן מגדירה שותפויות מחקר-שדה כחלק מרכזי ממאמץ זה להביא ליישם בשדה מסקנות מחקריות ותומכת רבות במחקר על אודות שותפויות אלו.**

- תנאי מקדים להגשת הצעת מחקר לקרן הוא יציאה מתוך נקודת מוצא ארגונית: מיקוד המחקרים בפעילות של ארגון חינוך הוא ההקשר בו מבקשים לקדם את השימוש בתוצאות מחקרים; וזאת, במטרה להבין את המנגנון שמאפשר שימוש יעיל כזה.
- תנאי נוסף, הוא שמערך המחקר המוצע צריך להיות ניסויי: עליו להתבסס על תצפיות שבוחנות, אם קיים שימוש בתובנות המופקות במחקרים, ואם כן – מהו אותו שימוש. כלומר, הקרן אינה מעודדת מחקרים המסתפקים בדיווח עצמי של גורמים מקבלי החלטות או של הגורמים הפועלים בשטח.

לכן, על אף שהקרן היא ארגון מממן מטבעה, ועל אף שנטען באתר הקרן, שהיא אינה מגיעה עם תפיסת עולם מוצקה אלא עם שאלות, אפשר לראות בה ארגון המשתתף במחקר. הטעם לכך הוא שהקרן מנחה באופן מובהק, ועל סמך אמות מידה ברורות ולא גמישות, את סוג המחקר הרפלקטיבי בו היא מעוניינת.

טעם נוסף לראות בארגון הזה, גם ארגון חוקר (או לפחות מתווה מחקר) ולא רק ארגון המממן מחקר, הוא שהקרן מתמרצת את המחקר הרפלקטיבי שהיא מעוניינת בו בסכומים נדיבים מאוד: הצעות המחקר העוסקות בתחומים אלו נבחרות בהליך תחרותי וזכות למענקים שנעים בין 25 עד 50 אלף דולר לפרויקט מקומי, ל-100 אלף עד מיליון דולר לפרויקט רחב הקף. הדבר נעשה במכוון, כדי לרתום את טובי החוקרות והחוקרים בכל

תחומי הדעת שרלוונטיים לסוג המחקר, וכך לעצב את סדר היום המחקרי שלהם ואת סדר היום של שדה המחקר כולו.

נוסף על כך, הארגון חבר לאחרונה לקרן המדע הלאומית (NSF), באמצעות קול קורא למענקי מחקר לעידוד השימוש היעיל במחקר. מבחינה זו, אפשר לקבוע, שהקרן נמצאת בבירור בצד המחקר של השותפות.

למרות הטעמים שזכרו לעיל לראות בקרן ארגון חוקר, **הקרן איננה מתמקדת בשיתופי פעולה עם מכון מחקר מסוים ואינה מצמצמת עצמה לתחום זעת מסוים**. אדרבה, הקרן רואה בעצמה ארגון המתווך מידע בין הגורמים מתווי המדיניות החינוך לבין חוקרות וחוקרים. קהל היעד של הקרן מורכב:

- מחוקרות ומחוקרים, שיש להם עניין ביישום מחקריהם לתועלת הציבור,
- מגורמים מתווי המדיניות שיש להם עניין להשתמש במחקר באופן יישומי.

הקרן גם מממנת מהלכים מחקריים שאמורים **להסיר חסמים לשותפויות מחקר-שדה**. דוגמא לכך הם מהלכים שנועדו לעודד אוניברסיטאות להכיר בשותפויות אלו לצורכי קידום חוקרות וחוקרים. מכאן, שקהל יעד שלישי הוא:

- כלל הגורמים המנהליים שיכולים לאפשר שותפויות מחקר-שדה או למנוע אותן.

כיוון שמדובר בקרן בעלת משאבים רבים, מודל המימון מתבסס על הכנסות הקרן. במקביל לכך, בחלק מהמקרים הקרן משתפת פעולה עם גורמים אחרים כדי להגדיל את המימון המוצע. שלישית, במקרים אחדים היא מצפה ממוסדות המחקר שחוקרות וחוקרים שלהם מקבלים מענק מהקרן, להוסיף מימון משלהם (matching). במקרה זה הדבר לא נעשה בכדי להשיג מימון נוסף, אלא כדרך להוכיח כוונות רציניות של מוסד המחקר.

בנוסף, הקרן תומכת בפרויקטים הבוחנים שיתופי מחקר-שדה, באמצעות **מענק תלת-שנתי** וכן **מציעה מענקים לתניכה** (mentorship) של עד לחמש שנים בשיתופי מחקר-שדה.

למרות כל הצעדים הללו, התיווך שהקרן שואפת אליו הוא תיווך פסיבי: היא איננה מחברת בדרך כלל בין שחקנים, אלא מתמרצת חוקרות וחוקרים וכן מוסדות להשכלה גבוהה, לתור אחר גורמים מתווי מדיניות שישתפו עימם פעולה. מבחינה זו **מהווה המענק שמציעה הקרן, סוג של כרטיס כניסה לחוקרות וחוקרים לשטח – לבתי ספר ולמחוזות חינוך**.

ג. שיטת הפעולה

כאמור, הקרן מצפה שלפחות חלק מעבודת החיבור תבצע באופן יזום על ידי החוקרות והחוקרים מצד אחד, והגורמים מתווי המדיניות בשטח מצד שני. והיא מאפשרת זאת תוך שימוש במוניטין שיצא לקרן בתור גושפנקא לשיתוף פעולה ובתור תמריץ לשיתוף פעולה כזה. עם זאת, הקרן גם פעילה ביצירת הזדמנויות למפגשים בין השחקנים וכן הזדמנויות להמשכיות ולצמיחה:

- לקרן **אתר ייעודי** המתאר כיצד ניתן לחבר בין השותפות והשותפים השונים בשותפויות מחקר-שדה.
- הקרן גם מארגנת מפגשים מקוונים (webinars) על תוצאות מחקרים העוסקים בשותפויות מחקר-שדה, ומפרסמת אותם (ראו **קישור למפגשי עבר**).

- באתר הקרן גם יש דוגמא לפורום היכרות בין שותפות ושותפים אפשריים הן מצד המחקר, הן מצד השדה.

- הקרן מפרסמת דוחות העוסקים בשותפויות מחקר-שדה וכן עלונים (digest) שעוסקים בין השאר בנושא. שתי דוגמאות מהעת האחרונה הן [יצירת שיתוף הוגן בשותפויות מחקר שדה ורשתות, מתווכות מתווכי ידע, והאפשרות הגלומה בשימוש בעדויות מהמחקר](#).

- ראשי הקרן משתתפים ביוזמות נוספות שעוסקות בשותפויות מחקר-שדה, כגון כנסים חשובים בחינוך וועדות העוסקות בנושאי מדיניות חינוכית. זאת במטרה להציף שאלות מרכזיות הנוגעות לשותפויות מחקר-שדה, ולחזק את המוניטין של הקרן כמקום מפגש לשחקנים מכל השדות הרלוונטיים.⁵

ד. עיסוק בהכשרות

הקרן איננה עוסקת בהכשרות של מורות ומורים, שכן הם אינם מהווים חלק מקהל היעד שלה. היא גם אינה עוסקת ישירות בהכשרת חוקרות וחוקרים. הקרן מגייסת מומחיות ומומחים, כולל חוקרות וחוקרים בשלבים התחלתיים של הקריירה, באמצעות מענקים. חלק מהמענקים כוללים דרישה לחניכה (mentoring), כך שניתן לראות בהם הכשרות עקיפות לחוקרות וחוקרים. וכאמור, חלק אחר מהמענקים כוללים הסרת חסמים לשותפויות מחקר-שדה. אלו מביאים לידי ביטוי, בין היתר, גם היבטים של הכשרת חוקרות וחוקרים.

ה. תגמול למשתתפים

התגמול המרכזי שמציעה הקרן הוא תגמול כספי. הקרן מספקת מענקים נדיבים מאוד לחוקרות ולחוקרים בכירים וכן מענקים גדולים באופן יחסי לחוקרות וחוקרים בתחילת הקריירה. מטרת המענקים, בשני המקרים, היא לכוון את המחקר לשני הכיוונים שהקרן עוסקת בהם, שאחד מהם כאמור מתבטא בשותפויות מחקר-שדה. מעבר לכך, כיוון שהקרן פועלת בצורה ממוקדת, חוקרות וחוקרים שפונים אליה, ועל אחת כמה וכמה חוקרות וחוקרים שזוכים במענקים שלה, יכולים לחוש הזדהות עם הערכים שמקדמת הקרן ועם התרבות המחקרית והחינוכית שהיא מבקשת להפיץ.

שלישית, משני הטעמים שצוינו לעיל – ההליך התחרותי של קבלת המענקים והמיתוג החזק של הקרן בתור ארגון המבקש לפצח את נושא השותפויות בין המחקר והשדה – הזכייה במענק של הקרן נחשבת לחשובה עבור חוקרות וחוקרים גם מבחינת המוניטין שלהם.

ו. תחומי הפעילות של הארגון

- הקרן עוסקת בהערכה של הפרויקטים, שכן היא מחלקת מענקי מחקר על בסיס תחרותי. הערכת המחקרים נעשית בשלב ההתחלתי – שלב בקשת המענקים, על ידי שופטים חיצוניים, וכן בשלב דוחות הביניים, המציגים את התקדמות הפרויקטים.

- הקרן מממנת מחקר על אודות שותפויות מחקר-שדה.

⁵ ראו לדוגמא [השתתפותו של ד"ר אדם גמור – נשיא הקרן – בכנס AERA האחרון](#), וכן היותו יו"ר ועדה של האקדמיות הלאומיות למדעים, הנדסה ורפואה, [שעסקה בקידום שותפות מחקר-שדה](#).

- הקרן מפרסמת דוחות העוסקים ביישום של שותפויות מחקר-שדה וביעילותן. כיוון שדוחות אלו נכתבים בידי מומחיות ומומחים, ברי שהקרן עוסקת, גם עם באופן עקיף, גם במחקר תיאורטי בתחום שותפויות מחקר-שדה. זהו אינו עיקר פעולתו, אולם לדברי ד"ר סאפליי, המובילה את תחום שותפויות מחקר-שדה בקרן, פעילות זו נמצאת בשנים האחרונות בתנופה.

דוגמא לעיסוק תיאורטי בשותפויות מחקר-שדה הוא [מאמר](#) שכתבה וויאן צנג (Tseng) – סמנכ"לית בכירה בקרן (יחד עם ד"ר בדנרק שרואיינה לצורך כתיבת הסקירה). המאמר פורס את הדרכים בהן קרנות מחקר יכולות לסייע לשותפויות מחקר-שדה. מדובר במאמר רפלקסיבי על עבודתה של קרן וויליאם גרנט, אולם מתוך רפלקציה זו עולים דגמי פעולה. דוגמא נוספת הם מדריכים (White Papers) כגון תיאור מצב של [שותפויות מחקר-שדה](#). דוגמא שלישית היא כלי אמידה (measurement) לשותפויות מחקר שדה, שפרופ' פנואל ופרופ' קייטין פארל (Farrell) עומדים לפרסם בקרוב.

לבסוף,

- הקרן תומכת כאמור במחקרים שמבצעים הערכה של פרויקטים קיימים. היא תומכת גם בפיתוח דגמי פעולה, בתנאי האמור שהם ייבחנו באופן ניסויי ולא יוותרו בשלב התאורטי.

ז. הפצה והטמעה

הקרן אינה מפיצה באופן ישיר את מחקריה, ולא עוסקת בהטמעתם. עם זאת, היא מדווחת על מחקרים שנכתבו הודות למענקים שקיבלה ב**בלוג**. כמו כן, הקרן מתחזקת חשבונות ב**טוויטר**, ב**פייסבוק** וב**אינסטגרם**, אולם על פי רוב היא אינה מדווחת בהם על תוצאות מחקרים שמומנו על ידה.

2. תאגיד המחקר של בתי ספר בשיקגו

בקצרה: התאגיד הוא אחד משותפויות מחקר-שדה הוותיקות ביותר, והיווה מודל לשותפויות דומות רבות. בסיסו באוניברסיטת שיקגו והוא משתף פעולה עם מחוזות החינוך של שיקגו. עיקר השותפות מתבסס על ניתוח נתונים הנאספים בבתי הספר בכל המחוזות, וייעוץ לגורמים מתווי המדיניות החינוך, בקידום מדיניות המודעת למשמעויות של נתונים אלו. החוקרות והחוקרים פועלים גם מול בתי ספר, מכשירים אותם לאסוף נתונים לצורך הערכה מעצבת, ובמקביל – מסבירים להם את הרציונל של המדיניות שנקבעת לאור הנתונים שנאספים.

תפיסת התאגיד לגבי שיתוף מחקר-שדה היא עבודה משותפת וארוכת טווח של חוקרות וחוקרים ושל גורמים מתווי מדיניות בחינוך, לבחינת תובנות העולות מנתונים ולבחינת יישום של תובנות אלו. וזאת, בעיקר לקידום הישגי תלמידים ומעבר שלהם להשכלה גבוהה. השותפות מבוססת על איסוף נתונים בקנה מידה רחב בשדה, ניתוחם על ידי חוקרות וחוקרים, ייעוץ למדיניות לאורם, ואיסוף נתונים לאחר עדכון המדיניות, בתהליך ספירלי ומתמשך.

א. מטרת הארגון

תאגיד המחקר של בתי הספר בשיקגו (Consortium of Chicago School Research ובראשי תיבות – CCSR) נוסד באוניברסיטת שיקגו בשנת 1990. זאת כמענה לרפורמת ביזור שהעבירה סמכויות רבות למחוזות החינוך שבשיקגו. החל משנת 2001 מתרכז CCSR ברפורמות הנוגעות לפיתוח ההוראה והלמידה. כיום מטרת התאגיד היא לבחון מדיניות ושיטות פעולה בבתי הספר בשיקגו, ולהעריך אותן. בנוסף, התאגיד מעודד שותפויות מחקר-שדה הכוללות חוקרות וחוקרים, גורמים מתווי מדיניות, צוותי הוראה, הורים וקהילות. התאגיד איננו מצדד במדיניות מסוימת או בשיטות פעולה ספציפיות, וגם אינו מציג הנחיות עבודה (blueprints) לבתי ספר; במקום זאת, הוא מגדיר מה נחשב בתור יעילות של הוראה ולמידה ומתי בית ספר נחשב ליעיל, ואז תר אחרי אסטרטגיות הפעולה שתועלתן ללמידה ולתלמידים, לפי הגדרות אלו, מוכחת.

ב. תיאור הארגון

התאגיד, כנגזר משמו וממיקומו באוניברסיטה של שיקגו, הוא ארגון מחקר. והוא פועל לפי דגם מחקרי ברור של **חמשת התנאים הבסיסיים לצמיחה בית ספרית**. עם זאת, התאגיד מבסס את עבודת החוקרות והחוקרים על שלושה עקרונות שמתרחקים ממחקר תיאורטי:

- על המחקר לעסוק בנושאי הליבה המעסיקים את הגורמים מתווי המדינות ואת אנשי צוות ונשות צוות ההוראה בשיקגו;
- על החוקרות והחוקרים לעצב את המחקר כך, שהגורמים בעלי העניין בשדה יחוו הלכה למעשה, שהוא רלוונטי עבורם. זאת, באמצעות מסגור המחקר והצגתו לגורמים מתווי המדיניות, על פי השפה ועולם הערכים שלהם; כמו כן, על החוקרות והחוקרים לשמור על דוח-שיח פתוח עם הגורמים מתווי המדיניות.
- על החוקרות והחוקרים להגיע לדשה ולהיות מעורבים בו, על מנת שיוכלו לחוש מה דרוש לגורמים מתווי המדיניות ולכוח ההוראה.

פרויקט מתמשך אחד הוא בניית מאגר מידע של תלמידים ושל נשות צוות ואנשי צוות ההוראה, ותחזוקה של מאגר זה. מאגר המידע מתבסס על נתונים שנאספים בבתי הספר ובמחוזות החינוך ומועברים ל-CCSR; על מידע שנאסף באופן שנתי או דו-שנתי באמצעות סקרים של חוקרות וחוקרים של CCSR; וכן על מידע שנאסף

במחקרים שמקדם הארגון. לטענת הארגון, בתי הספר ומחוזות החינוך משתפים פעולה בבניית מאגר מידע זה, שכן הם חשים שתוצאות המחקרים שמבוססים על מאגר המידע מועילות לעבודתם.

לארגון וועדת היגוי בה חברים גורמים בעלי עניין מעולם המחקר, מהרשויות ומבתי הספר. הוועדה נפגשת שבע פעמים בשנה ומכוונת את אסטרטגיית המחקר של הארגון, מאשרת את פרויקטי המחקר המוצעים, מגיבה על תוצאות ביניים ותוצאות סופיות של מחקרים, ומסייעת בהפצתם. מעבר למעורבות בכל תהליכי המחקר של CCSR, ועדת ההיגוי משמשת כבמה לרב-שיח על אודות הרפורמות החינוכיות שנחקרות. כמו כן, הוועדה מזמנת גורמים בכירים המתווים את המדיניות החינוכית במחוזות החינוך של שיקגו, על מנת שישמעו ראשונים את התוצאות הסופיות של מחקרים, עוד בטרם הם מפורסמים.

הארגון מסתמך בעיקר על חוקרות וחוקרים שלו, אולם משתף פעולה גם עם חוקרות וחוקרים אחרים באוניברסיטת שיקגו. לעתים, כאשר מדובר בבחינה של תוכניות התערבות של אוניברסיטת שיקגו עצמה, נעזר CCSR בחוקרות וחוקרים חיצוניים. בכדי למנוע מצב של תחרות או ניגוד אינטרסים, הארגון מכנס יחד את נציגות ונציגי כלל הארגונים הפועלים איתו ופורס בפניהם את הפעולות שהוא עורך עם כל אחד מהם. מצב זה מעודד שיתופי פעולה לטובת המטרה המשותפת של קידום החינוך בשיקגו.

התאגיד מקדם שיתוף פעולה באמצעות קיום שותפות ארוכת שנים עם איגוד מחוזות החינוך של שיקאגו. שותפות זו באה לידי ביטוי ביומיום של הפעילות המחקרית, בצוות ההיגוי שבו חברים גורמים מתווי מדיניות וגורמים מבתי הספר, ובשיתוף הנתונים של מחוזות החינוך, ובשיתוף המידע על המחקרים עם קהלים שונים של מחוזות החינוך של שיקגו.

CCSR ממומן על ידי קשת רחבה של קרנות שתורמות לאוניברסיטת שיקגו. אלו כוללות, בין היתר, את קרן אנברג, קרן ביל ומלינה גייטס, ואת קרן וויליאם גרנט, שנסקרה לעיל. כמו כן, התאגיד מקבל מימון גם מאיגוד מחוזות החינוך של שיקגו.

ג. שיטת הפעולה

החוקרות והחוקרים של התאגיד מערבים את הגורמים מתווי המדיניות במהלך המחקר, ומאפשרים להם להגיב עליו ולהוסיף את תובנותיהם. כמו כן, תוצאות המחקרים מוצגות לגורמים מתווי המדיניות ורק אז מפורסמות. שלישית, כל תוצאות המחקרים מפורסמות, כך שלא ניתן לערוך בהם שימוש סלקטיבי לצורכי מדיניות. שלושת התנאים הללו נועדו לבניית אמון בין השחקנים. התאגיד גם הציב תנאים מפורטים, לצורך יצירת שיתופי פעולה ומניעת ניגודי אינטרסים. אלו מופיעים בהצהרת העצמאות האינטלקטואלית והשקיפות שלו.

בכדי לייצר המשכיות, בונה התאגיד את פרויקטי המחקר לפי חלוקה נושאת. בכל אחד מהנושאים פרויקט מחקר נוכחי נועד להשיב על שאלה שונות לא פתורה בפרויקט הקודם, ומעלה שאלה שבה יעסוק הפרויקט הבא. למשל, אם פרויקט מסוים עסק בהשאת הישגים והגיע להצעה בנדון, הפרויקט העוקב יעסוק בשלומות התלמידים שמתקשים להשיא את הישגיהם וחווים תסכול. באופן כזה, מיצר המחקר המשכיות מבלי לשכפל את עצמו, אבל במקביל, גם מנציח את ההזדקקות לארגון.

תוצאות המחקר על אודות הנושא מתחדדות ומועמקות עם כל פרויקט מחקר שמסתיים. נוסף לעקרון זה של עקביות (coherence) מחקרית, מקיימים החוקרות והחוקרים של CCSR סקרים שנתיים בתוך בתי הספר,

המשקפים להנהלות בתי הספר ואף לנשות צוות ואנשי צוות אינדיבידואלים בהם, את תוצאות עבודתם לאור תובנות המחקרים. הסקרים התקופתיים גם מאפשרים לצוותי ההוראה להבין את ההיגיון שבהתערבויות וברפורמות הפדגוגיות שנבחנות בפרויקטי המחקר הספציפיים, בהקשר של נושאי המחקר המתמשכים, ולאור המטרה המשותפת של העלאת הישגי תלמידים.

מתוך ההבנה שאנשי צוות ונשות צוות חינוכי לא יכולים בדרך כלל להשתמש במסקנות של מחקר כפי שהן, החוקרות והחוקרים נמצאים בקשר מתמיד איתם ומציגים להם את תוצאות המחקר שוב ושוב, באופנים שונים. כמו כן, דוחות המחקר והמחקרים עצמם, לא מציגים פתרון יחיד לבעיה, אלא מציגים מכלול של רעיונות מתחרים זה על זה ומידע שנאסף המאפשר או מפריך אותם. תוצאות המחקרים מוצגות כאמור למנהלות ומנהלים המוזמנים לוועדות ההיגוי, וכן בדוחות המחקר, ובנוסף – גם בערבי עיון, בהצהרות לעיתונות, במסמכים קצרים (briefs) ובהרצאות לקהל ייעודי, כגון מטות של מחוזות חינוך וקהילות של מנהלות ומנהלים ושל מורות ומורים.

ד. עיסוק בהכשרות

לא נמצא אישור לכך שהארגון מכשיר מורות ומורים לעסוק במחקר. למעשה הוא מפריד באופן קונספטואלי בין חוקרות וחוקרים (שאותם הוא מעודד להתערב בשטח) ובין נשות צוות ואנשי צוות חינוך, אותם הוא רואה בתור קהל המשתמשים של התובנות המופקות במחקרים. הארגון מכוון את החוקרות והחוקרים שלו לפעולה משותפת עם מורות ומורים ועם מנהלות ומנהלים. אולם פעולה זו אינה נושאת אופי של שיתוף בהליך המחקר, אלא של שיתוף פעולה באיסוף מידע, ושל שיתוף תוצאות המחקר עם השטח בשלב הסופי. ניתן לומר ששיתופי הפעולה נבנים על האמון, שנוצר בין אנשי השדה ונשות השדה מצד אחד לבין החוקרות והחוקרים מצד שני, לאורך יותר משלושים שנות פעילות משותפת. וכן, הם נבנים על המאמצים של CCSR לתמוך באוטונומיה פדגוגית של מורות ומורים מול הגורמים מתווי המדיניות של מחוזות החינוך של שיקגו.

ה. תגמול למשתתפים

החוקרות והחוקרים הם עובדי CCSR ומקבלים תגמול כספי והכרה בפרסומים. הגורמים מתווי המדיניות מעורבים בתהליך התוויית המחקר ומקבלים תוצרים שרלוונטיים מבחינתם לנושאי הליבה שמעסיקים אותם. בתי הספר מקבלים שני סוגים של תוצרים – מצד אחד הם מקבלים דוחות שנתיים על התקדמות שלהם במדדים של הוראה ולמידה, בהתבסס על שימוש ברפורמות הפדגוגיות שהם מאמצים. מצד שני, הם מקבלים מידע מחקרי מוגש בנושאים פדגוגיים וארגוניים שמעסיקים אותם. הדבר מעלה את ההון המקצועי של נשות הצוות ואנשי הצוות החינוכי, ואלו יכולים לעבד את המידע לכדי פעולות יישומיות בכיתות או בבתי הספר. למשל, הם יכולים לקבל מידע, שעלה לגבי יעילות של שיטות שונות להוראת תחום דעת. בהקשר הארגוני הכללי יותר של בתי ספר, CCSR מאפשר לצוותי הניהול לקבל החלטות המבוססות על מידע שנאסף בבית הספר שלהם, מבלי שיהיה עליהם להשקיע משאבים בניתוח המידע.

ו. תחומי הפעילות של הארגון

- התאגיד תומך בפיתוח של דגמים ובהערכתם

- בהקשר לפיתוח מודלים, בוחן CCSR מה משפיע על הישגים של תלמידים ועל תפוקות שבתי ספר נדרשים להציג. כך הוא ממסגר את הבעיות בהן נתקלים מורות ומורים בעבודתם היומיומית, באופן שמערב תיאוריה ועקיבות (coherence) עם אסטרטגיות פעולה.
- התאגיד גם בוחן את השפעתן של רפורמות, של יוזמות ושל התערבויות קיימות. הבחינה נעשית באמצעות איסוף מידע רב, כמותני ואיכותני, ועריכת השוואות למציאת מתאמים בין פעילויות אלו, לבין שיפור בהישגי תלמידים ובתי ספר.
- התאגיד יצר מדד חדש שבוחן את פוטנציאל השיפור של בית ספר, ואת ההתקדמת בהשגתו, משנה לשנה. הוא עשה זאת מתוך היענות לבקשת מנהלות ומנהלים של בתי ספר ליצור כלי שלא מתמקד רק בהערכה מסכמת, אלא משקף מגמות צמיחה בבתי הספר.

לגבי פעולות של הערכה לצורך שיפור, התאגיד

- מעריך רפורמות, יוזמות והתערבויות, באמצעות איסוף מידע כמותני ואיכותני ומציאת מתאמים עם השפעות קטנות וגדולות של פעולות אלו. זאת לא רק במטרה להכריז על הצלחה או כישלון של צורות פעילות אלו; אלא גם כדי להבין באילו תנאים נמצאו השפעות חיוביות ובאילו תנאים לא נמצאו השפעות כאלו. לכן לא מדובר רק ב"שיפור", אלא במחקרי המשך.

ז. הפצה והטמעה

בכל האמור להפצה, הדבר נעשה, כפי שהוזכר לעיל, על ידי וועדת ההיגוי המסייעת בהפצה, ועל ידי שורה של תוצרי מחקר ובהם: דוחות, דוחות קצרים (briefs), ערבי עיון לקהל רחב וסמינרים והרצאות לקהלים ייחודיים מקרב מחוזות החינוך של שיקגו, והודעות לעיתונות. הדוחות גם זמינים לקהל הרחב [באתר CCSR](#).

בכל האמור להטמעה, העמדה של CCSR איננה, שהטמעה של מחקר פירושה שינוי במדיניות בעקבות מחקר. הארגון מאמין:

- באיסוף מידע, ומציאת מתאמים בין נושאי ליבה שגורמים בשדה וגורמים מתווי מדיניות עוסקים בהם
- בהסברה, שמציגה באופן פשוט ומבוסס את המתאמים הללו,
- ובהעברת המנדט למציאת פתרונות לבתי הספר.

יתרה מזאת, CCSR מתמקדים **ביצירת התנאים שיעודדו גורמים בשדה לחפש פתרונות לאתגרים ואף לתמרץ אותם לעשות זאת**. זאת על ידי השפעה על הגורמים מתווי המדיניות לאפשר תנאים כאלו ולייצר תמריצים.

בקצרה : WestEd נוסד לצורך ייעוץ למחוזות חינוך ולצורך פיתוח מקצועי של צוותי חינוך. הארגון עובד מול מאות לקוחות ונותן ייעוץ אד-הוקי וייעוץ ארוך טווח, וכן עשרות קורסים של פיתוח ארגוני לצוותי הוראה. החוקרות והחוקרים של הארגון מעורבים בעבודת מחוזות חינוך ובתי ספר, ומייעצים בהסתמך על היכרות קרובה עם האתגרים בשדה.

תפיסת הארגון לגבי שותפות מחקר-שדה היא עבודת ייעוץ הדוקה של חוקרות וחוקרים, להנהלות בתי ספר ומחוזות חינוך, במטרה להביא לשיפור הישגים של תלמידים ושל בתי ספר.

א. מטרת הארגון

WestEd הוא ארגון ללא כוונת רווח, שלו 800 עובדים, 13 סניפים והכנסות שנתיות העולות על 150 מיליון דולר. ראשיתו של הארגון בשנת 1966, בזמן שהקונגרס האמריקאי מימן מעבדות חינוך ברחבי ארצות הברית. כמה ממעבדות אלו התמזגו בשנת 1995 ויסדו את WestEd. הארגון מציע קשת שלמה של שירותי מחקר, ייעוץ והערכה לארגוני חינוך ומוסדות חינוך, תמורת תשלום. הוא נכלל כאן, כיוון ששיטת העבודה שלו מערבת שותפויות עם אנשי צוות ונשות צוות חינוכי. לבד מזאת, יש לארגון אגף המייצר תוכן, שמוקדש, בין השאר, [לשותפויות מחקר-שדה](#).

כיום יש לארגון יותר מ-500 לקוחות ותורמים. מטרתו לסייע לקהילות חינוכיות לקדם הוגנות (equity), מגוון והכלה בכל שלבי החינוך. כפועל יוצא, הפרויקטים של הארגון עוסקים בכל הגילים, ובתחומים החל מיצירת חינוך בטוח בריא ומספק לכלל הילדות והילדים, וכלה בהרחבת האפשרות של כל תלמידה ותלמיד לסיים בהצלחה את לימודיהם בבית הספר, ולהצטיין בלימודים גבוהים ובקריירה.

ב. תיאור הארגון

WestEd הוא ארגון הערכה ומחקר. הוא אינו מתווך בין שותפים אלא מהווה פרויקטור עבור גורמים מתווי מדיניות. אחד הלקוחות הגדולים והקבועים של WestEd הוא משרד החינוך הפדרלי, שהארגון מפעיל עבורו את מעבדות החינוך האזוריות ([Regional Educational Laboratories](#) או בראשי תיבות REL). כאמור, מעבדות אלו היו ראשיתו של הארגון, והוא מפעיל חלק מהן באופן רציף, בתור ספק או בתור ספק משנה, משנת 1966 ואילך. REL הוא אתר המרכזי של שותפויות מחקר-שדה של WestEd, שכן מטרת מעבדות אלו היא חיבור של חוקרות וחוקרים עם נשות צוות ואנשי צוות חינוך. זאת במטרה למצוא פתרונות לצרכים מקומיים של צוותים חינוכיים ולעודד שימוש במחקר ובנתונים בהתוויית החלטות חינוכיות.

פרט ללקוחות ממסדיים, פועל הארגון מול שורה של לקוחות מקומיים ובשיתוף קרנות. סוגי הפרויקטים שלו כוללים ייעוץ והערכת רפורמות; סיוע טכני; פיתוח מקצועי, וכן מחקר ופרסום מידע תומך החלטות. מודל המימון של הארגון הוא חוזים מול המדינה ומול מחוזות חינוך וכן פניית לקרנות העוסקות בחינוך, בדגש על קידום שוויון הזדמנויות. במסגרת זו הארגון פונה גם למענקים של ארגוני מגזר שלישי.

ג. שיטת הפעולה

ראשית ניכר שרבים מהפרויקטים הם רב שנתיים ומתמשכים. כלומר השותפות עצמה בין WestEd לבין לקוחותיו מתמשכת. שנית, הארגון מפרסם דוחות שמטרתם סילום (scaling up) של הצלחות בהן היה מעורב. הוא עושה זאת, כך נראה מפרסומיו, הן כחלק מהאסטרטגיה שלו לבניית מוניטין, הן בכדי לקדם הצלחות

בחינוך בכל דרך. שלישית, רבות מפעולותיו של הארגון מעוצבות כך שיש להן המשכיות: למשל הארגון יכול ללוות תוכנית ולהעריך אותה, או לבנות דגם פעולה ואז לבחון יישום שלו.

ד. עיסוק בהכשרות

לא נמצא אישור לכך ש-WestEd מכשיר נשות צוות ואנשי צוות הוראה לעסוק במחקר. בכל 45 ההכשרות שהוא מציע למורות ולמורים אין הכשרה שזו מטרתה. נוסף על כך, לא נראה שקהל היעד של הארגון כולל חוקרות וחוקרים, ולכן לא ניתן לטעון שהוא מסייע לכשיר את השדה למחקר. הארגון כן מעסיק מאות חוקרות וחוקרים, ואלו צוברים ניסיון בשדה, תוך כדי פעולה בו.

ה. תגמול למשתתפים

הארגון אינו ארגון למטרת רווח, אך הוא פועל בחוזים מול רשויות המדינה, קרנות ומחוזות חינוך. החוקרות והחוקרים שעובדים בארגון שותפים לערכים של הוגנות, גיוון והכלה ש-WestEd מקדם, ושמערכת הגיוס שלו פועלת לפיהם. לפי עדויות שמפרסם הארגון, המורות והמורים שפונים להכשרות מקצועיות שלו, עושים זאת מתוך רצון לצמיחה מקצועית. ובנוסף, בתי הספר שפועלים עם הארגון במסגרת הפרויקטים השונים שהוא מפעיל עבור גורמים מתווי מדיניות, עושים זאת משום שהדבר מצופה מהם על ידי הדרג המפקח עליהם, וכן משום ששיתוף הפעולה משרת אותם.

ו. תחומי הפעילות של הארגון

WestEd עוסק בהערכה של פרויקטים חינוכיים נרחבים, וכן ביעוץ ובמחקר ופיתוח. פעולות אלו אינן מתבצעות באופן יזום על ידי הארגון, אלא על פי חוזים עם לקוחות. עם זאת, WestEd מעסיק חוקרות וחוקרים שעליהם להתמחות בשיטות פעולה אלו.

ז. הפצה והטמעה

כלל הפרסומים של WestEd מופיעים באתר הארגון. הם כוללים דוחות מחקר ונגזרות שלהם – כתבות אינטרנט וכתבות בלוג קצרות יותר, דוחות קצרים (briefs) (ראו דוגמא) והסכתים (ראו דוגמא). הארגון מפרסם חומרים אלו גם ברשתות חברתיות (יוטיוב, פייסבוק, לינקדין, וטוויטר). נוסף על כך, הארגון משתמש בידע שנצבר לצורך תוכניות התפתחות מקצועית שהוא מעביר לצוותי הוראה.

ח. הכשרת פרחי הוראה

הארגון מציע 45 תכניות התפתחות מקצועית למורות ולמורים, בבית הספר או באופן מקוון. נוסף על כך, הארגון מסייע למוסדות להשכלה גבוהה המכשירים פרחי הוראה. כך למשל, ערך WestEd מחקר הערכה על רפורמה בתוכנית ההכשרה לפרחי הוראה של אוניברסיטת קליפורניה וקרן בטצ'ל (The S. D. Bechtel, Jr. Foundation). מחקר הערכה זה הוביל לסדרת דוחות, כגון דוח על מחונני קבלה מדויקים לתוכנית הכשרה למורים, ודוח נוסף המציג יצירת משוב מועיל לפרחי הוראה.

בקצרה: הפרויקט, שפעל לפני עשור, עסק מחקר פדגוגי. המחקר נערך בדרך של שותפות מחקר-שדה, בין החוקרות והחוקרים לבין נשות צוות ואנשי צוות חינוך. אלו היו פעילים גם בתכנון המחקר וגם בהוצאתו לפועל. החוקרות והחוקרים מצידם נחשפו לאתגרים ולאילוצים של נשות החינוך ואנשי החינוך בבואם ליישם מדיניות. תפיסת השותפות בין מחקר ושדה שננקטה בפרויקט היא עירוב של מורות ומורים בתכנון המחקר והוצאתו לפועל, ולמידה של חוקרות וחוקרים על המצב בשדה, מתוך תקשורת קרובה וארוכת טווח עם המורות והמורים.

א. מטרת הארגון

FP7 CoReflect היה פרויקט בינלאומי של שיתוף פעולה בין חוקרות וחוקרים למורות ומורים, שזכה למימון הנציבות האירופית (במסגרת Horizon 2020) בשנים 2008-2011. שמו המלא היה "תמיכה דיגיטלית בחקר, דיונים חברתיים-מדעיים, בשיתוף פעולה לגביהם, וברפלקציה על אודותיהם". הפרויקט עסק בשאלה מדוע תלמידות ותלמידים מאבדים עניין במקצועות מדעיים. כמו כן, הפרויקט הציע שיטות הוראה שמטרתן לגרום לתלמידות ולתלמידים להתעניין בתחום המדעים.

ארבע המטרות שהוגדרו לפרויקט (לפי סדר החשיבות שהציגו מסמכי הפרויקט) היו:

1. יצירת ספריית משאבים רב-לשונית לעבודות חקר במקצועות המדעיים.
2. עידוד תלמידות ותלמידים לחקור אתגרים חברתיים שקשורים למדעים, ולהרחיב את ידיעותיהם בנושאים אלו.
3. סילום (scaling up) שיטות הוראה מקוונות, שנמצאו מועילות לעידוד תלמידים לחקור אתגרים חברתיים שקשורים למדע, למערכות חינוך שונות.
4. יצירת רשת של קבוצות עבודה מקומיות, שבהן חוקרות וחוקרים, מורות ומורים וכן נציגות ונציגים של רשויות חינוך, לצורך השתתפות בסוללת מחקרים על אודות שימוש בהוראה מקוונת לעידוד חקר של אתגרים חברתיים הקשורים למדע.

ב. תיאור הארגון

הארגון התבסס על שמונה קבוצות עבודה מקומיות משבע מדינות: בריטניה, גרמניה, הולנד, יון, ישראל, קפריסין ושבדיה.⁶ בכל קבוצה כזו היו חוקרות וחוקרים, שגייסו, כל אחת ואחד בארצו, מורות ומורים. הקבוצות פעלו בנפרד זו מזו, אך בתיאום. הן ניהלו תכתובת סדירה ומפגשים מקוונים (שבתקופת הפרויקט היו עדיין תקשורת לא רווחת). כל קבוצה ניהלה מפגשים פיזיים או מקוונים של חבריה. מטרת כל קבוצה הייתה לפתח דגם של סביבת לימוד מקוונת (כלומר לומדה) ולהעריך אותה באמצעות מחקר. כל סביבת למידה שפותחה עברה שלושה סבבי הערכה. שניים מהם היו במדינה בהם היא פותחה, הן על ידי חברות וחברי הצוות, הן בשיתוף של תלמידות ותלמידים. סבב הפיתוח השלישי, והמאתגר ביותר באחת מהמדינות האחרות, ששיתפו פעולה בפרויקט.

קהל היעד של פרויקט המחקר והיישום היה מורות ומורים למקצועות מדעים. קהל יעד נוסף, שנקבע מראש אבל שנערכו פחות מאמצים לכוון אליו, היו אנשים של תחומי דעת מדעיים במערכות החינוך באירופה. הארגון

⁶ בקפריסין נוצרו שתי קבוצות בשל קשר קודם של חוקרות משתי אוניברסיטאות שונות.

מומן בשנים 2008-2011 על ידי הנציבות האירופית, במסגרת תוכנית למימון מחקר ופיתוח FP7. המשאבים היו זמינים בפלטפורמה ייעודית שנים ספורות לאחר תום הפרויקט. כיום הם כבר אינם זמינים.

הטכניקות לקידום השותפות היו כאמור תקשורת רציפה מקוונת. מהותה הייתה ניהול של משא ומתן על יעדי הפרויקט והדרכים להשגתם, ועדכון בהישגים של כל קבוצה.

הפרויקט אפשר לכל אחד מהצדדים להרוויח מהשותפות: החוקרות והחוקרים בכל מדינה יכלו לחקור בתוך בתי ספר דגמים שפיתחו על סמך ידע תיאורטי, ואף לזכות במענק עבור המחקר. בנוסף, היו להם הזדמנויות להציג את תוצאות המחקר בכנסים ולפרסמן. המורות והמורים זכו בפיתוח מקצועי. **שיתוף הפעולה גם התאים לאתוס של מורות ומורים למדעים (שמבוסס על הוראה ומדע וחקר)**. בחלק מהמדינות הצליחו החוקרות והחוקרים גם להשיג גמול השתלמות או סטיפנדיה קטנה עבור המורות והמורים. כמו כן, שני הצדדים קיבלו מצלמות מחשב איכותיות לצורך המפגשים המקוונים והשתתפו במפגש בינלאומי, שנערך בקפריסין.

ג. שיטת הפעולה

השותפות הראשונית נוצרה בין החוקרות והחוקרים, שהגישו יחד את הבקשה למענק המחקר. לאחר קבלת המענק יצרו חוקרות וחוקרים בכל מדינה שותפות עם מורות ומורים. אלו גויסו במגוון דרכים:

- באמצעות שליחת הצעות לרשימות תפוצה של בתי ספר או של מורות ומורים
- בקשת סיוע מחוקרות וחוקרים עמיתים שיש להם קשרים עם מורות ומורים או עם בתי ספר
- גיוס סטודנטיות וסטודנטים לתארים מתקדמים שהם גם עובדי הוראה
- בפנייה של החוקרות וחוקרים למורות ומורים שיש עימם קשרים מקצועיים (למשך שיתופי פעולה קודמים, או היכרות ממרכזי פיתוח והכשרה למורים, שהחוקרת מלמדת בהם).

קבוצות העבודה המקומיות עמדו בקשרים זו עם זו, הן למטרות קבלת המענק ועמידה בתנאיו, הן למטרות שיתופיות המחקר. כל קבוצה מקומית יצרה סביבה לימוד מקוונת, מבוססת מחקר ובחנה אותה בכיתות. ארבע מסביבות הלימוד תורגמו והעוברו לקבוצה מקומית במדינה אחרת. כך ניתן היה לבחון את היכולת לסלם את סביבות הלימוד. במקביל, הועמק כך הקשר בין הקבוצות המקומיות.

הדינמיקה של שיתופי הפעולה בתוך כל קבוצה ובין הקבוצות התאפיינה, כמו עבודות צוותים על פרויקטים, בגלים של עבודה אינטנסיבית – למשל בתחילת העבודה המשותפת וסביב ניסויים – שביניהם זמנים של שיתוף פעולה מועט יותר. המורות והמורים, שפנו או שגויסו, היו בעלי מוטיבציה גבוהה להשתתף. בחלק מהמקרים לפחות היה צורך לערב גם את משרד החינוך כדי לקבל את הסכמתו, את הסכמת בתי הספר, ההורים והתלמידים להשתתף בניסוי. ההסכמה הושגה בין היתר, בשל הגושפנקא שהעניק האיחוד האירופי לפרויקט. עם זאת, **המורות והמורים היו צריכים להתמודד עם מתח עבודה גבוה, שכלל משימות מחקריות ומשימות הוראתיות ייעודיות, שנוספו לעבודתם השוטפת.**

ד. עיסוק בהכשרות

הפרויקט לא כלל הכשרות רשמיות, אולם למעשה הכשיר את כלל המשתתפות והמשתתפים בו לעסוק בקשרי מחקר-שדה. המורות והמורים למדו על אודות מחקר ושימוש בו בכיתה, וכן קיבלו הכשרה בנוגע לפיתוח חומרי הוראה דיגיטליים. חלק מהם השתמשו אחר כך בידע זה בפיתוח של פלטפורמות מקוונות להוראה או בשימוש

בהן. החוקרות והחוקרים למדו לתת יותר מקום למורות ולמורים בעיצוב המחקר, ללמוד את הצרכים המקומיים בכל בית ספר ובכל כיתה, ולהתחשב בהם. בד בבד, הם גם למדו על עומס העבודה של מורות ומורים ועל רמת הציפיות הריאלית שניתן לצפות מהם, בתור חוקרים שכבר יש להם משרה מאלה בהוראה. החוקרות והחוקרים למדו גם על ההבדלים בין מערכות החינוך השונות, על האילוצים שהם יצרו על מערך המחקר, השותפות והשותפים ועל הדרכים להתמודד עם אילוצים אלו. לדוגמא, שיתוף המורות והמורים במחקר (הפיכתם לחוקרים) יצר קושי בבחינת הלומדות בכיתה בה לימדו. זאת בשל הסדרה, שמונעת ממורות ומורים לערוך מחקרים שיש עליהם תגמול, בכיתה בה הם מלמדים. הן המורות והמורים, הן החוקרות והחוקרים למדו על אילוצים נוספים שנמצאים בשדה כמו קבלת הסכמה לניסוי ממושרד החינוך בכל מדינה. דוגמא נוספת היא שיתוף הפעולה של המנהלות והמנהלים, שהיו צריכים לאשר למורה להשתמש בתוכן ניסיוני, שאינו נמצא בתכנית הלימודים, בזמן השיעור.

כל קבוצה מקומית כללה מורות ומורים שהשתמשו בסביבת הלימוד המקוונת בכיתה כדי להעריך אותה. במהלך פעולה זו מדו המורות והמורים על אודות שיטות מחקר. במקביל לכך, ההתנסות של החוקרות והחוקרים בכל קבוצה מקומית היוותה עבורם שיעור בקשרים עם השדה.

ה. תגמול למשתתפים

הפרויקט התבסס על בקשת מענק בהליך תחרותי. המוטיבציה של החוקרים הייתה לייצר מחקר מוצלח ולפרסמו, לתועלת הציבור, ולפי הגדרות הגורם המממן. מוטיבציה נוספת הייתה להשיג מידע משמעותי שניתן לפרסמו מעל במות מחקריות.

המוטיבציה של המורות והמורים הייתה צמיחה אישית ומקצועית: השתתפות בפרויקט הייתה מקבילה לפיתוח מקצועי לא רשמי בהקשר לשימוש בשיטות הוראה של עבודות חקר, בהקשר לשימוש בטכנולוגיות חינוכיות, ובהקשר לעיצוב משאבי למידה. לפחות חלק מהמורות והמורים שהשתתפו היו בעלי אוריינטציה מחקרית מראש (למשל סטודנטים לתארים מתקדמים בחינוך). מימון המחקר לא כלל תשלום למורות ולמורים (לא תשלום כספי ולא חלף הוראה). בחלק מהמדינות קיבלו המורות והמורים מצלמות וידאו משוכללות לשימוש האישי (לצורך המפגשים המקוונים). כמו כן השתתפו המורות והמורים בשני מפגשים בינלאומיים של הקבוצות שמומנו על ידי הפרויקט.

ו. תחומי הפעילות של הארגון

הפרויקט יצר סביבות למידת חקר מקוונות והעריך את יעילותן. פיתוח הסביבות התבסס על מחקר תיאורטי. לפיכך ניתן לקבוע שהפרויקט עסק בכל שלושת סוגי המחקר ברצף, משלב בחינת הגורמים שמושכים תלמידים ללימודי מדעים; דרך בניית סביבות הלמידה המקוונות שעניינה פיתוח דגמי פעולה; ועד לשלב הערכת הסביבות השונות (בשלושה סבבי הערכה שונים), ופיתוח של אלו שנמצא שהן היעילות ביותר מבחינה פדגוגית. נוסף על כך, לפי מובילי הפרויקט, גם שיתוף הפעולה המקומי בין חוקרות וחוקרים, מורות ומורים וגורמים מתווי מדיניות, וגם שיתוף הפעולה הבינלאומי בין שלוש קבוצות העבודה המקומיות משלוש מדינות, יצר דגמי פעולה, שניתן להשתמש בהם גם לפרויקטים אחרים של שותפויות מחקר-שדה.

ז. הפצה והטמעה

במסגרת חוזה המימון של המחקר,

- נכתבו דוחות ביניים ודוח סופי, המתארים את מהלך המחקר.
- המידע הועבר בחלק מהמדינות לצוותי ניהול של בתי ספר ולגורמים מתווי מדיניות. עם זאת, החוקרות וחוקרים לא יכלו להציע סיוע ותמיכה למורות ולמורים שבחרו להשתמש בכלי. במדינות אחרות לא נערכו מאמצים כאלו כלל.
- הפרויקט תחזק אתר שבו הוצגו המשאבים שיצר. האתר היה זמין כמה שנים ולאחר מכן החברה שתחזקה אותו הפסיקה לתמוך בו, והוא ירד מהאוויר.
- המשאבים שנוצרו במסגרת הפרויקט הוצגו גם באתר ארגון stochasmos שגם הוא אינו נגיש נכון לזמן כתיבת הדוח.
- מידע על אודות הפרויקט הוצג בכנסים בינלאומיים ובעשרות פרסומים מדעיים של החוקרות והחוקרים שנטלו בו חלק. חלק מהחוקרות והחוקרים גם לימדו על אודות הפרויקט, בקורסים להכשרת פרחי הוראה, שהוקדשו לפיתוח שיטות הוראה.

בהקשר זה סיפרה אחת החוקרות שהשתתפו בפרויקט שהיא בחרה שלא לעבוד יותר בשיתופי פעולה מסוג זה לאחר תום הפרויקט. זאת משום שהבינה שהפערים בין שדה המחקר לבין המורות והמורים רחבים ושנדרשת מוטיבציה יוצאת דופן ממורות ומורים כדי להשתתף בהם לאורך זמן וכן – מימון חיצוני. חוקרת אחרת סיפרה שהיא כן הוסיפה ליזום שיתופי פעולה כאלו, אולם היא עושה זאת לאחר שאימצה תפיסה ריאליסטית יותר של צורכי המורות והמורים ומתוך מוכנות רבה יותר לשתפם בתהליכי עיצוב המחקר.

ח. הכשרת פרחי הוראה

באופן עקרוני הפרויקט מתמקד בתלמידות ובתלמידים. אולם נראה שלפחות באחת הקבוצות נערך גם פיתוח של פרחי הוראה. נוסף על כך, חלק מהחוקרות וחוקרים לימדו פרחי הוראה על אודות הפרויקט ותוצאותיו בדיעבד, לאחר שהוא הסתיים.

בקצרה: מטרת העל של קרן ספנסר היא קידום הוגנות בחינוך בארצות הברית, בדגש על הוגות למיעוטים. הקרן מממנת שותפויות מחקר-שדה פעילות העוסקות בקידום הוגנות כזה. כך, היא משפיעה על עיצוב שותפויות מחקר-שדה קיימות וקידומן של שותפויות חדשות נוספות.

תפיסת הקרן לגבי שותפויות מחקר-שדה היא כל צורה בת-קיימא של שותפות בין חוקרות וחוקרים לבין גורמים מתווי מדיניות חינוך או הנהלות של בתי ספר, הפועלים במשותף לקידום הוגנות בחינוך.

א. מטרת הארגון

[קרן ספנסר](#) (Spencer Foundation) הוקמה בשנת 1971 ופועלת לתמוך במחקר חינוך בכל רחבי ארצות הברית. מטרתה היא לקדם חינוך טוב יותר ושוויון הזדמנויות רב יותר בחינוך. כמו כן, הקרן תומכת באימון של חוקרות וחוקרים ובהרחבת המגוון של חוקרות וחוקרים בחינוך וכן בתחומים הנחקרים. בשנותיה הראשונות מימנה הקרן מחקר בסיסי. כיום היא מממנת בעיקר מחקרי מדיניות והתערבויות חינוכיות. החל משנת 2015, החלה הקרן לממן פרויקטים של שותפות מחקר-שדה. עד כה מימנה כ-35 פרויקטים כאלו. עם זאת, מדובר במהלך חדש יחסית, שאינו מאפיין את רוב עבודתה של הקרן (הקרן מימנה מיום הקמתה, יותר מ-540 פרויקטים הנוגעים למחקר חינוך).

ב. תיאור הארגון

הקרן מחלקת מענקים נדיבים (עד 500 אלף דולר) לפרויקטים, מענקי פוסט-דוק המשחררים חוקרות וחוקרים משנה או שנתיים של הוראה לצורך מחקר, ומענקי דוקטורט לחוקרות וחוקרים, בשנתם האחרונה בתואר השלישי. מטרת כל סוגי המענקים היא לתמוך במחקרי חינוך ובחוקרות וחוקרים, שמחקריהם נוגעים לחינוך. כמו כן, המענקים עוסקים בשאלות שהקרן מזהה, כגון שאלת טיוב פעולתן של שותפויות מחקר-שדה. נוסף על כך, לקרן [תוכנית ייעודית](#) לתמיכה בשותפויות מחקר-שדה בסכום של עד 400 אלף דולר, למשך שלוש שנים.

הארגון אינו מתווך בין שותפים והוא מצפה שרק שותפויות מחקר-שדה בשלות ייגשו להליך בקשת מענקים. נוסף על כך, הוא גם אינו שייך לאף אחד מהצדדים – הוא אינו צד החוקר בעצמו, ואף אינו קובע מדיניות בעצמו. עם זאת, בתור ארגון מממן, יש לו יד ורגל בקביעת תחומי מחקר ובמידה מסוימת – גם בקביעת מדיניות. זאת משום שהוא מעודד חוקרות וחוקרים לפנות לתחום החינוך.

בהקשר לשותפויות מחקר-שדה, מפרסמת הקרן את סדרי העדיפויות שלו [במדריך](#) להגשת בקשה למענק. אלו כוללים:

- מגוון
- הוגנות
- הכלה
- בניית יכולות ליצירת שינוי בחינוך.

ניתן לטעון שהקרן מעודדת, באמצעות המענקים הנדיבים שהיא מחלקת, את סדרי העדיפות הללו. נוסף לכך, יש לציין שהתפיסה הכללית של הקרן היא מחקרית ומבוססת על נתונים כמותניים – מה שמשפיע על סוג הפניות אליה. כאמור, בשל התנאי האמור של הקרן, ששותפויות מחקר-שדה יהיו בשלות לפני פנייה למענק, ניתן לטעון גם שהקרן מעודדת את עצם היווצרותן וקיומן של שותפויות כאלו.

קהל היעד של קרן ספנסר הוא בעיקרו חוקרות וחוקרי חינוך. בהקשר למענקים לשותפויות מחקר-שדה, מציגה הקרן הגדרה רחבה של השדה בתור: מחוזות חינוך, אגפי חינוך מחוזים (county offices of education), ארגוני חינוך, גורמים מתווי מדיניות, אוניברסיטאות, ארגונים קהילתיים, ספקי חינוך עצמאיים וכן ספקי חינוך של פעילויות העשרה.

דגם המימון הוא קרן נושאת רווחים, שניתנים בתור מענקים. נוסף על כך, הקרן מייצרת סביבה קהילה של נשות חינוך ואנשי חינוך. אלו פעילים במיזמים שלה (מי שקיבלו בעבר מענק מהקרן מוזמנים לשמש כחונכות וחונכים למי שמקבלים מענקים אחריהם). ובנוסף, הקרן מעודדת אותם לתרום לה ועבור המטרות שהיא מקדמת.

הקרן משתפת פעולה עם קרנות אחרות. בין השאר יש לה שיתוף פעולה עם קרן וויליאם גרנט, בחלוקת מענקים העוסקים בשותפויות מחקר-שדה.

ג. שיטת הפעולה

הקרן איננה מחברת בין שותפים בשותפות מחקר-שדה. אדרבה, היא מצפה שרק שותפויות קיימות ומתפקדות, שיש בידן הוכחה לפעילות מתמשכת, יפנו בבקשת מענק. לפיכך, הקרן לא רואה עצמה ככזו המחברת בין ארגונים. עם זאת, המענקים של הקרן בהקשר לשותפות מחקר-שדה נועדו באופן מובהק להמשכיות ולצמיחה של שותפויות מחקר-שדה:

- הם אמורים לאפשר את קיומו של המחקר והרחבתו
- להצמיח תשתיות פעולה מחקרית
- לפתח כלי מחקר וכלים המבוססים על מחקר
- להפיץ מידע
- להגיע לקהלים חדשים ולבניית קהילות ידע
- לבנות את היכולות הפנימיות של השותפות ולטייבן.

בכל ההיבטים הללו, מאפשר המענק שמציעה קרן ספנסר, צמיחה של השותפות, המשכיות שלה והעמקתה. נוסף על כך, המענקים ניתנים לשלוש שנים, בכדי לאפשר די זמן לשותפות לתכנן מהלך משמעותי ולהוציאו לפועל.

ד. עיסוק בהכשרות

הקרן רואה הכשרה של חוקרות וחוקרים כאחד מיעדיה, ואף מעודדת הכשרה של חוקרות וחוקרים ושל מורות ומורים לשותפויות מחקר-שדה. היא עושה זאת, באמצעות הוספת הכשרות כאלו למחוננים לפיהם נבדקות בקשות למענקים. עם זאת, כיוון שתנאי ההגשה למענק שותפות מחקר-שדה כוללים את קיומה של שותפות מחקר-שדה מתפקדת, שבה יש כבר מי שאמונים על מחקר, הסיכוי שיוגש מענק שעיקרו הכשרות מעין אלו נמוך.

כמו כן, מארגנת הקרן מפגשים בין הזוכים במענקי שותפויות מחקר-שדה, במטרה ליצור זירה של שיתוף ידע לפעולות יעילות (best practice) בתחום.

ה. תגמול למשתתפים

- התגמול הראשוני הוא כספי : הקרן מחלקת מענקים
- המענקים לחוקרות ולחוקרים בשלב הפוסט-דוק נועדו גם לפטור אותם מהוראה לשנה או שנתיים
- כיוון שהמענקים ניתנים בהליך תחרותי, עולה יוקרתם של הזוכות והזוכים במענקים מטעמה.
- בהקשר הספציפי של שותפויות מחקר-שדה, הכוונה המפורשת היא לעודד היווצרות של שותפויות ארוכות טווח ומועילות לכל הצדדים. לכן הקרן מציעה מימון על סמך קיומה של שותפות בין חוקרות וחוקרים מצד אחד לבין נשות ואנשי שדה מצד שני, ומעבירה את המענק לשני הצדדים.

ו. תחומי הפעילות של הארגון

הקרן מחלקת מענקים על בסיס תחרותי, ולכן חלק גדול מעבודתה עוסק בהערכה של הצעות לפרויקטים. נוסף על כך, מרבית המענקים שהיא מאשר הם כאלו העוסקים בפיתוח מודלים וכלים ובהערכתם. לכן ניתן לקבוע כי באופן עקיף, היא עוסקת בשני תחומים אלו. הקרן איננה עוסקת בשאלות תיאורטיות הקשורות לשותפויות מחקר-שדה, אלא מפנה את הפונות והפונים אליה לחומרים תיאורטיים של קרן וויליאם גרנט.

ז. הפצה והטמעה

קרן ספנסר מדגישה את הצורך של הפרויקטים הזוכים עצמם לפרסם את תוצאות השותפות, בקהילות בהן פעלה השותפות ובקהילות נוספות. כל השותפויות הפונות בבקשה למענק צריכות להבהיר מראש באילו אמצעים ינקטו בכדי לתת פומבי לתוצאות השותפות. כמו כן, שותפויות שזוכות במענק צריכות להוכיח שאכן עשו זאת. שנית, התיאור הפרויקטים הזוכים, ובתוכם גם פרויקטים הנוגעים לשותפויות מחקר-שדה, מופיע באתר הקרן. כמו כן, באתר הקרן [ז](#) המתאר תובנות כלליות העולות מהפרויקטים שהקרן מממנת, בהם גם פרויקטים של שותפות מחקר-שדה. וכן, לקרן [חשבון טוויטר](#) בו מפורסמות תובנות אלו. שלישית, על אף שהקרן מדגישה את חשיבותן של שותפויות הפועלות באופן מעשי לשינוי בחינוך, היא מממנת בעקיפין גם מחקרים תיאורטיים יותר, שעוסקים בעצם השותפות ובאפשרויות לטייבה.⁷

⁷ ראו למשל: Santo, R., Ching, D., Pepler, K., & Hoadley, C. (2017). *Participatory knowledge building within*. Ishimaru, A. M., Barajas-López, F., Sun, M., ; *research-practice partnerships in education*. SAGE Publications Ltd. Scarlett, K., & Anderson, E. (2022). Transforming the Role of RPPs in Remaking Educational Systems. *Educational Penuel, W. R., Farrell, C. C., & Daniel, J. (2020). Supporting Use of Data and ;Researcher, 0013189X221098077. Evidence from Early Warning Indicator Systems in Research–Practice Partnerships. Teachers College Record, 122(14), 1-24.*

בקצרה: CEPR הוא ארגון מחקר שבסיסו באוניברסיטת הרווארד. הארגון מייצר שתופי פעולה עם מחוזות חינוך ועם בתי ספר, ותומך בקבלת החלטות המודעת לנתונים. שיטת הפעולה שלו היא איגום נתונים מכמה שיותר בתי ספר בארצות הברית, במטרה לברר באמצעותם יעילות של פעולות פדגוגיות ואחרות. לצורך כך, הוא שולח חוקרות וחוקרים שהוכשרו על ידו לארגוני חינוך. במקביל, הוא גם מכשיר נשות שדה ואנשי שדה לנתח נתונים ולהסיק מהם מסקנות. שלישית – הנתונים מכל המוסדות והמחוזות עימם משתף הארגון פעולה נאספים אצלו. כך, הוא יכול לנתח כמויות גדולות של נתונים, וגם להדריך נשות חינוך ואנשי חינוך גם בדבר מסקנות פדגוגיות מניתוח נתונים אלו.

תפיסת המרכז בנוגע לשותפות מחקר-שדה מתבססת על שיתוף של חוקרות וחוקרים בנתונים הנאספים בבתי ספר ובמחוזות חינוך, ושיתוף של גורמים מתווי מדיניות בכלים מחקרניים לניתוח נתונים אלו ולהסקת מסקנות העולות מהם.

א. מטרת הארגון

המרכז למחקר מדיניות בחינוך באוניברסיטת הרווארד (Center for Education Policy Research at Harvard University או בקיצור - CEPR) נועד לחולל מהפיכה בחינוך באמצעות מחקר איכותי ומבוסס. מרכז המחקר רואה עצמו, כפי שעולה מתיאורו באתר המרכז, בתור "שיתוף פעולה ייחודים בין מחוזות חינוך, מדינות (states), קרנות ומוסדות מחקר שנועד לנתח כמות עצומה של נתונים, במטרה לענות לשאלות של מדיניות חינוך ולטייב הישגים של תלמידים". מסיבה זו, CEPR מתרכז בנתונים ובעדויות מחקריות ומבקש להורות למנהיגות ומנהיגים חינוכיים כיצד להשתמש בהם.

ב. תיאור הארגון

CEPR הוא ארגון מחקרי מובהק, שיושב באוניברסיטה יוקרתית ומסתמך על חוקרות וחוקרים בכירים, שפועלים בו, מנהלים אותו ומייעצים לו. בנוסף, הוא נעזר בחוקרות וחוקרים בתחילת דרכם, אותם הוא מכשיר. הפרויקטים שמתקיימים בו נערכים בשיתוף של ארגונים חינוכיים גדולים, ומבוססים ברובם על נתונים כמותניים. כמו כן, למרכז פרויקטים לבניית כלים יישומיים עבור ארגוני חינוך ועבור צוותי הוראה.

- כיוון שמדובר בגוף מחקרי המבקש לייצר שותפויות מחקר-שדה, קהל היעד שלו הם גורמים מתווי מדיניות במדינות ובמחוזות חינוך.
- הוא פונה גם לחוקרות וחוקרים בראשית דרכם, ומבקש לערב אותם בשותפויות מחקר-שדה.
- במקביל לכך, פונה המרכז גם למורות ולמורים, עבורם ייצר שורה של כלים יישומיים להוראת מתמטיקה, ולרפלקציה באמצעות הקלטות וידאו (ראו להלן).

המרכז נשען על רשימה ארוכה של תומכים ובהם קרן ביל ומלינדה גייטס, קרן ספנסר, קרן בלומברג, קרן פורד וקרן ארנולד, וכן גופים ציבוריים כגון משרד החינוך הפדרלי (U.S Department of Education) וה-NSF.

ג. שיטת הפעולה

CEPR ממצב את עצמו בתור ארגון עם ידע ועם מומחיות מחקרית ששותפים משדה החינוך יוצרים אתו קשרים. נוסף לכך, פרויקט הדגל שלו – Proving Ground – הוא שיתוף של נתונים ושל תובנות מנתונים מכ-60 ארגוני שדה כגון מחוזות חינוך. פרויקט זה מבוסס על למידה מתמשכת ועל שיתוף בתובנות לצורך שיפור מתמיד.

גם פעולות מצומצמות יותר של המרכז, שיוצגו להלן, מתבססות על המשכיות ועל צמיחה. **המרכז מכשיר חוקרות וחוקרים ואז מחבר אותם לארגונים בשדה, בכדי שיסייעו לצוותי הארגונים לפתח יכולות איסוף נתונים ושימוש בהם.** כמו כן, הוא מכשיר מנחות ומנחים ואז מחבר אותם למורות ולמורים לפרויקט שנועד לשפר את שיטות ההוראה שלהם.

מעבר לכך, CEPR מייצר סביבו קהילה בה חברים חוקרות וחוקרים וכן נציגות ונציגים של שדה החינוך.

ד. עיסוק בהכשרות

נקודת המוצא של CEPR היא שהגורמים בשדה, כגון מחוזות חינוך, מדינות (states) וארגוני חינוך, צריכים לנהל את המידע שבידיהם ולהסיק ממנו מסקנות הנוגעות לקביעת מדיניות חינוכית בעצמם. לצורך כך, מפעיל הארגון תוכניות שונות להכשרה לנשות שדה ואנשי שדה, בשימוש בנתונים בארגונים חינוכיים. במקביל, הארגון מאמין שהדרך להרחיב את יכולותיהם של ארגונים בשדה להשתמש בנתונים, היא באמצעות חוקרות וחוקרים שיפעלו איתם ומתוכם. לכן הוא עוסק גם בהכשרה של חוקרות וחוקרים אלו.

- לארגון תוכנית לחוקרות וחוקרים צעירים ([Strategic Data Project](#)), שלהם תואר שני לפחות וניסיון מתאים, המכשירה אותם לנתח מידע כמותני בסביבה חינוכית. לאחר תקופתה הכשרה, מושמים החוקרות והחוקרים בארגונים חינוכיים הזקוקים לסיוע בניתוח מידע כמותני למשך שנתיים. **כך הם תומכים בצמיחת היכולות של הארגון ובונים לעצמם ניסיון מעשי.** לעתים ארגונים פילנטרופיים מממנים את עלות החוקרת או החוקר.

- CEPR מציע גם מלגת דוקטורט ([Partnering in Education Research Fellowship](#)) לחוקרות וחוקרים המבקשים להתמחות בשותפויות מחקר-שדה, בהקשר של ניתוח נתונים כמותניים, עם מחוזות חינוך וארגוני חינוך ממשלתיים. במקרה זה מדובר בחוקרות וחוקרים שחותרים לקריירה אקדמית. החיבור ביניהם לבין ארגונים בשדה נועד לקדם שיתופי פעולה שלהם עם ארגונים דומים בעתיד, בתור חוקרות וחוקרים בארגוני השכלה גבוהה.

- CEPR עורך [סדנאות](#) בתשלום למנהיגות ומנהיגים בארגוני חינוך, וכן קורסים לנשות צוות ואנשי צוות בארגוני חינוך, שמטרתם פיתוח יכולות של איסוף נתונים וניתוח שלהם.

- המרכז גם מציע סדנאות גם לחוקרות ולחוקרים צעירים ששוקלים להשתלב בשותפויות מחקר-שדה.

ה. תגמול למשתתפים

התגמול ל-CEPR עצמו הוא: קידום היכולות המחקריות של החוקרות והחוקרים, שימור המוניטין הגבוה של הארגון וכן אפשרותו להתמודד בהצלחה על מענקים של ארגונים פילנטרופיים וארגונים ממשלתיים. מוניטין זה מאפשר למרכז גם לגבות תשלום על חלק מהשירותים שהוא נותן.

התגמול לשותפים של הארגון שמגיעים מהשדה הוא צמיחת יכולות לאיסוף מידע, להסקת מסקנות ממנו ולשימוש יעיל בו לצורך קבלת החלטות. נוסף לכך, **המרכז מארגן גם מפגשים של קהילת השותפים שלו שמהווים גם במה ליצירת קשרים.**

התגמול לחוקרות וחוקרים צעירים שמגיעים להשתתף בשיתופי פעולה שיוזם ומקדם המרכז הם צבירה של ניסיון מחקרי בשדה והכשרה במרכז.

ו. תחומי הפעילות של הארגון

CEPR עוסק בעיקר בפיתוח מודלים ובהערכה של פרויקטים. דוגמא לפיתוח מודלים היא מענק של 60 מיליון דולר, שהארגון זכה בו מקרן ביל ומלינדה גייטס, בכדי לפתח מודל יעיל למישוב מורות ומורים ברחבי ארצות הברית. דוגמא להערכת פרויקטים היא מחקר אורך על נתוני תלמידים בבתי ספר בזיכיון (charter schools) בבוסטון, שהצביע על מתאם בין לימודים בבתי ספר אלו לבין השוואת הישגים של תלמידים מרקע מוחלש עם תלמידים ברקע חזק, במקצוע המתמטיקה.

חלק ממחקרי המרכז עוסקים גם בקשרי מחקר-שדה. כך למשל בחן המרכז כיצד אוספים מנהיגות ומנהיגים חינוכיים נתונים על אודות למידה, בסיוע של חוקרות וחוקרים, וכיצד הם משתמשים בנתונים אלו לצורך קבלת החלטות.

ז. הפצה והטמעה

CEPR מגע לתובנות יישומיות רבות הנוגעות לפדגוגיה ומדיניות חינוך. הוא מטמיע אותן באמצעות תוכניות שמיועדות למורות ולמורים וכן למנחות ולמנחים (coachers). מנחות ומנחים יכולים ללמוד עקרונות להוראת מתמטיקה [בסמינר קיץ](#). לאחר מכן, מחבר הארגון בין מנחות ומנחים אלו לבין מורות ומורים, [בתוכנית הנחיה אישית](#) הנמשכת שנה.

כמו כן, CEPR מתחזקים שורה של [משאבים דיגיטליים](#) שעניינם שיפור של ההוראה, שיפור בית ספרי, ומעבר מוצלח של תלמידים להשכלה גבוהה.

נוסף לכך, המרכז מפרסם את תוצאות מחקריו בשורה של [פרסומים](#) הזמינים באתר שלו.

באתר הארגון יש עמוד המוקדש [לתדשות](#) וכן [עלון](#) (newsletter) למנויים. שניהם מתארים תוצאות מחקרים ותובנות יישומיות העולות מהם, בין השאר בקשר ל-RPP. כמו כן, לארגון פרופיל [בלינקדן](#), [עמוד פייסבוק](#) ו[חשבון טוויטר](#). כתבות על פעילות של המרכז מתפרסמות בעלון אוניברסיטת הרווארד ([The Harvard Gazette](#)).

ח. הכשרת פרחי הוראה

האתר שיצר המרכז להוראת מישוב למורות ולמורים מתאים גם למתכשרים להוראה.

בקצרה: ארגון PEAR יצר כלי הערכה לבתי ספר, בעיקר בהקשר של שלומות התלמידים. הארגון משווק את כלי ההערכה, מכשיר את הצוות בבתי הספר לאסוף נתונים ולהשתמש בהם, ומייצר רשת של בתי ספר הפועלים לפי כלי הערכה אלו. החוקרות והחוקרים בארגון עובדים באופן שוטף והדוק עם בתי הספר, ומיעצים להם בנוגע לשימוש בנתונים שנאספו.

תפיסת הארגון לגבי שותפות של מחקר-שדה היא של ייעוץ ארוך טווח וצמוד של חוקרות וחוקרים, לצוותי חינוך, בהתבסס על נתונים שנאספים בשדה ועל עמדות מחקריות מבוססות מחקר. ובמקביל – המשך של מחקר השדה, באמצעות אותם נתונים ואותה היכרות קרובה של החוקרות והחוקרים עם הצוותים החינוכיים.

א. מטרת הארגון

שותפויות בחינוך ובחוסן ([Partnerships in Education and Resilience](#) או בראשי תיבות PEAR), הוא ארגון שנוסד בשנת 1999. מטרת הארגון לקדם את חייהם של ילדים, במסגרת בתי הספר ומחוצה להם, והוא מתמקד בלמידה חברתית-רגשית (SEL) ובהוראת תחומי המדעים המדויקים (STEM). הארגון גם מחויב לצמצום פערים של תלמידים, של משפחותיהם ושל צוותי ההוראה שמלמדים אותם.

הוא מתבסס על ידע מחקרי מוכח בחינוך, בהתפתחות קוגניטיבית ובבריאות נפשית של תלמידים. PEAR חובר למחוזות חינוך, ולארגונים העוסקים בתוכניות חינוכיות מחוץ לבתי הספר. הארגון הקם על ידי פרופ' גיל נועם ומידה רבה, הוא נותר הדמות הדומיננטית והמובילה בארגון. תחילה השתייך PEAR לבית הספר לרפואה בהרווארד ועבר לאחר מכן לבית החולים פסיכיאטרי מקלין – שני מקומות שפרופ' נועם היה חבר צוות בהם. משנת 2020 פועל הארגון כעמותה עצמאית. פעילותו של הארגון חובקת כמעט את כל המדינות בארצות הברית.

ב. תיאור הארגון

PEAR פועל במתכונת של ארגון עסקי, שיוצר צורך ואז נותן לו מענה. לפיכך, הוא מתרכז ביצירת כלי הערכה עבור בתי ספר ועבור תוכניות חינוכיות מחוץ לבית הספר, למצב חברתי-רגשי של תלמידים ולתפיסות עצמיות בנוגע למדעים מדויקים. לאחר שבתי ספר וארגונים חינוכיים אחרים מבצעים הערכה עצמית באמצעות שאלונים אלו, PEAR מציע להם ייעוץ, סדנאות והשתתפות בתוכניות שמטרתן טיוב המצב.

בנוגע למצב חברתי-ריגשי מציע הארגון לבתי ספר הערכה הוליסטית ([HSA](#)), שנועדה לייצר פרופיל אישי לכל אחד מהתלמידים. מטרתה להצביע למחנכות ומחנכים על התפיסה העצמית של התלמידים לגבי יכולותיהם והקשיים אותם הם חווים, במטרה לתת להם סיוע מתאים.

פרויקט הדגל של הארגון, שנועד לשפר מצבים חברתיים-רגשיים בכיתה נקרא "קבוצות התלתן" ([Clover Groups](#)). הפרויקט מורכב מתוכנית לימודים מובנית, שמחנכות ומחנכים יכולים ללמד באמצעותה בכיתות שחוות אתגרים חברתיים משמעותיים. התוכן בפרויקט מתבסס על [תפיסה תיאורטית](#) שאושרה מחקרית.

בנוגע לתפיסה העצמית של תלמידים לגבי מסוגלות במקצועות STEM ועניין בהם מציע הארגון לבתי ספר, ולארגונים חינוכיים מחוץ לשעות בתי הספר, שני סוגי הערכה:

- הערכת תוצאות STEM ואיכותן ([CIS](#)), שמטרתה לבחון באיזו מידה חש כל תלמיד מעורבות ועניין במקצועות אלו.

- הערכת ממדים של הצלחה (DoS) שמטרתה לזהות שיטות לימוד ותוכני לימוד במקצועות STEM, בתוכניות מחוץ לבית הספר, שתלמידים מוצאים בהם עניין.

PEAR אינו מציג תוכנית לשינוי המתבסס על שאלונים אלו, אולם מציע סיוע בתשלום בשימוש בהם [ובסוללה שלמה של שאלונים דומים בנושאים דומים](#).

לעניין הדגש של PEAR, נראה שהשירותים שהוא נותן מתייחסים לאיסוף מידע מצד אחד, מציעים הכשרה באיסוף מידע זה ובניתוחו מצד שני, וכן מבוססים על מחקר מגובה עדויות.

קהל היעד של PEAR הם בתי ספר. הוא פועל מולם במסגרות של מחוזות חינוך ושל ארגוני חינוך מחוץ לשעות הפעילות של בתי ספר. בתקופת הקורונה, ועקב הסגרים, פנה הארגון גם לקהל ההורים. הוא עשה זאת בניסיון לסייע להם להתמודד עם החרדות והלחצים שהביא עמו משבר הקורונה, וכן כדי לשמר את ההישגים של התוכניות ללמידה חברתית-רגשית שהפעיל לפני המשבר.

התפיסה של הארגון היא תפיסה עסקית של לקוחות המקבלים שירותים. הלקוחות הן הממנים את פעילותו. נוסף לכך, הארגון מקבל מעת לעת מענקים מקרנות.

ג. שיטת הפעולה

לארגון [פורטל ללקוחות](#) שכולל סיוע מנהלי ותוכני. כמו כן, עובדות ועובדים של הארגון מלווים את התהליך בבתי הספר, ומספקים הדרכה וייעוץ בהתאם לצורך. הארגון גם מפרסם הישגים של בתי ספר, שהשתתפו בתוכנית, וכך מקדם השתתפות של בתי ספר נוספים.

ד. עיסוק בהכשרות

לארגון סדרה של מדריכים כתובים ומוקלטים, שנועדו להסביר כיצד להטמיע את הפרויקטים שהוא מציע. המדריכים המוקלטים הועלו ליוטיוב וזמינים גם [באתר הארגון](#). כמו כן, הארגון מציע סדנאות בתשלום למורות ולמורים. בקיץ 2022 למשל מציע הארגון [ארבע סדנאות](#) העוסקות:

- בבריאאות נפשית של תלמידים בזמן משברים
- בשלומות מורות ומורים
- בפיתוח תחושות השתייכות ובניית מערכות יחסים במסגרות חינוכיות
- בפיתוח חוסן בקרב תלמידים

הסדנאות מקוונות ונועדו לצוותי הוראה.

כפי שהוזכר, הארגון גם מציע למורות ולמורים חניכה בשימוש בשאלונים כמותניים אותם פיתח, וכן בשאלונים דומים נוספים.

ה. תגמול למשתתפים

PEAR נועד לסייע לצוותי הוראה לקדם את השלומות של תלמידים, את בריאותם הנפשית ולחזק את התפיסה העצמית שלהם. **למורות ולמורים המשתתפים בתוכניות המרכז מובטחת לפיכך צמיחה מקצועית**. כיוון שחלק

מהתוכניות של הארגון עוסקות גם בשלמותם של צוותי ההוראה עצמם, המשתתפות והמשתתפים אמורים לשאת נשכרים גם באופן אישי.

הארגון מקבל תשלומים ותמיכות עבור שירותיו. נוסף לכך הוא מקבל גישה לנתוני תלמידים, לפי שאלונים שהוא עצמו בנה. אלו מסייעים לו לתקף את המודלים לפיהם בנויים תוכניותיו ולטייב את התוכניות.

ו. תחומי הפעילות של הארגון

PEAR עוסק בהערכה עצמית של הפרויקטים שהוא מפעיל, בכדי לראות שהם מופעלים כשורה וכדי לטייב אותם. גם המחקר התיאורטי בו עסק הארגון נועד לטיוב המודלים שלו, אותם הוא מציע למחוזות חינוך. כמו כן, מעת לעת מציע הארגון מודל פעולה נוסף. עם זאת, הארגון **מתרכז במספר מצומצם של מודלים, במטרה לטייב אותם ככל הניתן ולסלם את השימוש בהם.**

ז. הפצה והטמעה

הארגון מפיץ את הפרויקטים שלו באמצעות מערכת שיווק ובאמצעות מידע נגיש באתר שלו. כמו כן, הארגון מפרסם מידע על המודלים התיאורטיים בהם הוא משתמש ועל תוצאות פעולותיו במגוון רחב של [במות מחקריות ואחרות](#). לארגון גם [חשבון טוויטר](#) ו[דף פייסבוק](#). כמו כן, PEAR ממשיך כאמור לבחון את הפרויקטים שלו לצורך טיובם. לארגון גם סדרה של [מדריכים](#) כתובים ומוקלטים, המוקדשים להמשכיות של הפרויקטים שלו בזמן הסגרים והריחוק החברתי בקורונה.

בקצרה: הרשת נוסדה בשיתוף פעולה עם קרן ויליאם גרנט, שגם נותרה מממנת מרכזית שלו. הרשת יושבת באוניברסיטת רייס בטקסס ומטרתה לפתח שותפויות מחקר-שדה חדשות ולתמוך בהעמקתן של שותפויות קיימות. היא עושה זאת באמצעות פעולות רישות, ופעולות הדרכה הנוגעות לכל ההיבטים של ניהול שותפויות אלו. הרשת מונה עשרות ארגונים, ומוסיפה להתרחב.

הרשת מוכנה לקבל עקרונית שותפויות מחקר-שדה, מוגדרות על ידי המשתתפים עצמם. היא מקפידה שבאירועיה, שותפויות כאלו יכללו תמיד נציגים הן מעולם המחקר, הן משדה החינוך, ודוחפת להכיר בשוויון של שני הצדדים בשותפות.

א. מטרת הארגון

הרשת הלאומית של שותפויות מחקר-שדה בחינוך (National Network of Education Research-Practice Partnerships או בראשי תיבות NNERPP) היא ארגון, שמטרתו לתווך בין גופים חינוכיים (educational agencies) ומוסדות מחקר, לתמוך בשיתופי פעולה אלו ולפתח אותם. הרשת הוקמה בשנת 2016 במכון קינדר (Kinder) באוניברסיטת רייס, בטקסס (Rice University in Houston, Texas). היא נהגתה בשנת 2015, במפגש שערכה קרן ויליאם גרנט, לארגונים שעסקו בשותפות מחקר-שדה. הצורך שעלה באותה פגישה הוא מיסוד של רשת הקשרים בין הארגונים ותמיכה הדדית. במקור מנתה הרשת 16 ארגונים שותפים וכיום משתייכים אליה כ-50 ארגונים (כולל ארגונים שנסקרים בדוח זה, כגון מרכז גרדנר). חלק מהארגונים הם ארגונים מחקריים, שבסיסם במכון מחקר או באוניברסיטה, והאחרים הם מחוזות חינוך. המשותף לכולם הוא השתתפות פעילה בשותפות מחקר-שדה. תנאי זה מהווה חסם עבור ארגונים שמעוניינים לשקול שותפות כזו, ולכן לדברי מנהלת הרשת ד"ר אקר-טריגטי, הרשת מתעתדת להרחיב את אפשרויות ההשתתפות בה.

יעדיה המרכזיים של הרשת הם:

- לפתח שיטות פעולה לשותפות ולהפיץ אותן
- לנתח מידע ולהבנות ידע
- לייצר מחקר השוואתי ולאפשר שותפויות
- לקדם רפורמות ושינויי מדיניות.

היא עושה כל זאת באופן שמונגש לכלל ארגוני המחקר והשדה בארצות הברית, על מנת לחסוך משאבים וכדי לייעל את קידום השותפויות ולהרחיבן. דגש חשוב שמושם בכל השותפים של NNERPP הוא **לייצר שוויון כוחות בין הגוף המחקרי ובין הגוף שמייצג את השדה. זאת כדי שצד אחד לא ימשוך לכיוון האינטרסים שלו על חשבון האינטרסים של הצד השני, וכדי שהאמון ההדדי לא ייפגע.**

ב. תיאור הארגון

הרשת היא ארגון שנועד לייצר הזדמנויות לשותפויות מחקר-שדה ולהעניק להן כלים להצלחה. סביב מטרה זו מאורגנות פעילויות הרשת שמהותן יצירת מפגשים בין שותפים אפשריים והנגשת מידע לשותפים ולעתים גם לשותפים אפשריים. הזדמנויות למפגש נוצרות:

- בפורום שנתי
- בסדנאות
- במפגשים של קבוצות המקדישות עצמן לנושאים ספציפיים, שעולים בשותפויות מחקר שדה

ובאופן עקיף, גם

- בפרסום של הזדמנויות תעסוקה

המידע מוגש במגוון של טקסטים, מחוברות הדרכה, דרך מאמרים בכתב העת [EXTRA](#), מאמרים של ארגונים אחרים שהרשת מנגישה במרכז איגום ידע, והודעות קצרות יותר, גם הן של ארגונים אחרים, שהרשת מעבירה בעלון הדו-שבועי שלה. גם הסדנאות והקבוצות המקצועיות משמשות להעברת מידע הנוגע ליצירת שותפויות וקידומן.

הפורום השנתי הוא במת המפגש המרכזית של הרשת. הפורום מזמן יחד את נציגי הארגונים החברים ברשת וכן ארגונים מממנים, וארגונים שיש להם עניין עקרוני לדיון בקידום של שיתופי פעולה ובהצגת מקרי בוחן ושיטות פעולה. כל ארגון שמתתף במפגש זה **נדרש לשלוח נציגה או נציג אחד משדה המחקר ונציגה או נציג אחד מחינוך או התוויית מדיניות חינוך** (practitioner). בנוסף, יש בכנס מפגשים המיועדים לרישות חברתי (networking). בשלוש השנים האחרונות נערך הכנס באופן מקוון, עקב מגבלות הקורונה.

מרכז איגום הידע (Knowledge Clearinghouse) של הרשת מציג מידע שנאסף מהמרשתת, בנושאים הקשורים לשיתופי פעולה בין מחקר, הוראה והתוויית מדיניות חינוך. המידע מסודר לפי נושאים. בכל נושא יש מבוא המסביר את מהותו והקשר לשיתופי מחקר-שדה, וכן קישורים למאמרים מחקריים ופופולאריים שעוסקים באותה נושא.

כתב העת [EXTRA](#) מפרסם מאמרים מקוריים על אודות השותפויות, ובהם מאמרים הדנים באופן ספציפי **במנגנוני ההפעלה, הצמיחה והשימור של השותפויות**.

קבוצות המפגש הפועלות בנושאים ייחודיים, בתור **רשתות-משנה ומפגשים בלתי פורמליים** (למנויים בלבד) נועדו להוות חממה לקשרים, אנשים ורעיונות.

הרשת נועדה מתחילתה לתווך בין שותפים. הטכניקות לתיאום בין הארגונים החברים מתבססים על:

- תקנון
- שיתופיות בקבלת החלטות
- ושקיפות מלאה בפעילות.

הרשת מקבלת מימון מחמש קרנות: קרן וויליאם גרנט (William Grant) שרואה עצמה כמממנת ראשית, קרן ספנסר (Spencer Foundation), קרן לאורה וג'ספנסקון ארנלוד (Arnold), קרן ואלאס (Wallace) וקרן אני קייסי (Casey). כמו כן, כל ארגון שותף ברשת משלם דמי מנוי של 2000 דולר לשנה.

ג. שיטת הפעולה

הרשת מהווה זירה לחיבור בין שותפים במפגשים שנועדו למטרה זו וכן במפגשי למידה. התפיסה העצמית של הצוות המנהל את הרשת הוא של תיווך (brokering) בשותפויות מחר ושדה, ואתר הרשת אף מציע **חוברת הדנה בנושא התיווך**.

עם זאת **הרשת אינה אחראית להמשכיות ולצמיחה של השותפויות**. היא מנגישה מגוון של כלים לשותפויות, אולם איננה מלווה אותן, מייעצת להן או מסייעת באופנים אחרים לצמיחתן והתחדשותן.

ד. עיסוק בהכשרות

הכשרת חוקרות וחוקרים וכן נשות מחקר ואנשי מחקר לעבוד בשיתופי פעולה היא אחת המטרות המרכזיות של הרשת. היא עושה זאת במגוון דרכים:

- הנגשת מידע רב בנושא, **במרכז איגום הידע שלה**. כאמור, מידע זה כולל מאמרים על אודות שיתופי פעולה, המחולקים לפי נושאים כגון: הגדרות, ייזום של שיתופי פעולה, הימנעות ממאבקי כוח, מציאת מימון, יצירת מעורבות, וכדומה.
- קיום **מפגשי למידה מקוונים** בנושאים ספציפיים שנקבעים מראש על פי דרישת קהל המנויים שלה. המפגשים פתוחים לנשות צוות ואנשי צוות של ארגונים הנוטלים חלק בשותפויות מחקר-שדה או מעוניינים לעשות זאת. בכל זמן נתון יש לפחות קבוצת למידה אחת, שעוסקת בנושא חינוכי כלשהו; קבוצה מקבילה, המתייחדת לנושאות תפקידים ולנושאי תפקידים בשדה החינוך; וקבוצה שלישית, העוסקת בהיבט רצוי כלשהו של שיתופי הפעולה.
- עריכת **מפגשי למידה מקוונים** ב"אווירה בלתי רשמית" (brown bags meetings) (גישה למנויים בלבד), אד-הוקיים.
- קיום סדנאות הפונות לכל הארגונים שעשויים להשתתף בשותפויות מחקר-שדה. סדנאות אלו עוסקות בהכשרה לנושאים ספציפיים של שותפויות, שעשויים לעניין את כל טווח הארגונים או את רובו. הסדנאות הקרובות למשל, נכון לזמן כתיבת דוח זה (יולי 2022), יעסקו בפניות לקרן מחקר של ה-NSF.

ה. תגמול למשתתפים

כאמור, מטרת הרשת היא לקדם שותפויות, לפתח אותן ולטייב אותם. כלל הארגונים החברים ברשת וכלל נשות הצוות ואנשי הצוות של ארגונים אלו, מתעניינים בשותפויות מחקר שדה ואף מחויבים לנושא. הרשת מאפשרת להם להשתתף במגוון של פעילויות למידה ושיתוף בחינם. מבחינת המשתתפות והמשתתפים זוהי במה לבניית יכולות של הארגון שלהם, וכן להכשרה ולקידום של עצמם.

ו. תחומי הפעילות של הארגון

עיקר פעולתו של הרשת נסובה סביב בחינת תיאורטית ובחינה מעשית של קשרי מחקר-שדה. הרשת:

- מציעה כלים לבניית שותפויות כאלו, וכלים להערכתן
- מנגישה מחקרים על מדדים להצלחת שותפויות
- מאפשרת לעוסקות ולעוסקים בתחום לחלוק רשמים והתנסויות, במפגשים ייעודיים

ז. הפצה והטמעה

כאמור הפצה של ידע היא אחד המטרות המרכזיות של הרשת והיא עושה זאת בחוברת הדרכה, במאמרים בכתב עת היוצא ארבע פעמים בשנה, בעלון המופץ פעם בשבועיים, ובחומרים מהרשת שהיא אוצרת לפי נושאים. לרשת

גם **דף טוויטר**.

בקצרה: מרכז גרדנר הוא ארגון מחקרי, היושב באוניברסיטת סטנפורד. הארגון יוזם שותפויות מחקר-שדה ומקדם אותן. השחקנים מולם פועל הארגון הם מחוזות חינוך ורשויות. השותפות מתבססת על ייעוץ ארוך טווח לגורמים מתווי מדיניות בשדה, שעולה הן מניתוח נתונים הנאספים בשדה, הן מהיכרות קרובה עם האתגרים בשדה. בשנים האחרונות נראה שהארגון פועל גם כארגון מחקרי מייעץ לקרנות.

בעיני המרכז, שותפויות מחקר-שדה מתבססות מצד אחד על שיתוף בנתונים מהשדה – בית ספר, מחוז חינוך או רשות – ומצד שני על שיח שוטף והדוק בין החוקרות והחוקרים לבין הגורמים קובעי המדיניות, על אודות משמעותם של הנתונים והתובנות העולות מהם. שיח זה כולל בחינה בפועל של פעולות מדיניות המתבססות על ניתוח הנתונים.

א. מטרת הארגון

[מרכז גרדנר לצעירים וקהילותיהם](#) באוניברסיטת סטנפורד (The John Gardner Center for Youth and Their Communities at Stanford University), הוקם בשנת 2000. מטרתו היא לשפר ולחזק את שלומותם של צעירים בכל היבטי החיים, ובכללם חינוך. מטרה בלתי נפרדת מהראשונה היא לעודד גישה של הוגנות בארגונים המשרתים צעירים, ובהם מערכות חינוך. המרכז משתף פעולה עם קהילות, חוקרות וחוקרים, ועם גורמים מתווי מדיניות.

ב. תיאור הארגון

מרכז גרדנר הוא ארגון מחקרי שבו חוקרות וחוקרים קבועים, ותלמידות ותלמידי מחקר מאוניברסיטת סטנפורד במשרות התלמדות. לחלק מהפרויקטים מייצגים גם חוקרות וחוקרי חינוך מאוניברסיטת סטנפורד, אולם אין הסדרה לייעוץ זה והוא אד-הוקי ותלוי פרויקט. המרכז מקיים שיתופי פעולה ארוכי טווח עם מחוזות חינוך, בדגש על מחוזות ששואפים למיצוי פוטנציאל של תלמידים מרקע מוחלש. שיתופי הפעולה כוללים:

- איסוף נתונים
- טיוב של מאגרי המידע
- ניתוח הנתונים וזיהוי דפוסים
- סיוע בתיעדוף מטרות
- בניית אסטרטגית פעולה בהתבסס על הנתונים ובחינה שלה בשטח.

שיתופי פעולה אלו מתבססים על שותפות עם מתווי מדיניות ועם מנהלות ומנהלים של בתי ספר.

למרכז בסיס כלכלי תקציב חזק, שמאפשר את העבודה השוטפת בו. נוסף על כך, המרכז מקבל תמיכה, בעיקר באמצעות פנייה למענקים, מקרנות כגון קרן ביל ומלינדה גייטס (Gates), קרן לומינה (Lumina), קרן היולט (Hewlett) וקרן סטוארט (Stuart). תמיכה זו מאפשרת את שיתופי הפעולה ארוכי הטווח עם השדה.

עיקר עבודתו של המרכז היא שיתוף פעולה עם מחוזות מנהליים (counties) או עם ערים. שיתופי פעולה ישירים אלו עם השדה אלו דומים יותר, בהיבטים מסוימים, למתן שירותי ייעוץ; ועם זאת, הם מתבססים על בניית יחסי אמון ועל פעילות משותפת. הפעולות מסוג זה היו נפוצות יותר לפני משבר הקורונה ופחתו בשנים האחרונות.

נוסף על כך, יוצא מרכז גרדנר גם לפרויקטים קצרי טווח או חד-פעמיים, בדרך כלל בהתבסס על מימון חיצוני של קרנות. דוגמא לכך היא בחינה של מתאם בין חוסר ביטחון מגורים לבין הישגי תלמידים במחוז בקליפורניה. פרויקט זה היה יוזמה של קרן צ'אן צוקרברג ומומן על ידה. פרויקטים אלו יכולים להיות גם יוזמה של עמותה מקומית כמו Sanger Family Resource Center, בפרויקט שבחן את מחוז החינוך סאנגר.

בכל סוגי הפרויקטים הארגון נמצא בצד המחקר. הוא זה שמביא עמו לשולחן את היכולות המחקריות, את הייעוץ ואת ההדרכה. עם זאת, הארגון אמון גם על החזקת השותפות ויש בו בעלות תפקידים ובעלי תפקידים ייעודיים לכך.

קהל היעד של מרכז גרדנר הם בעיקר מתווי מדיניות של מחוות חינוך וכן צוותי הנהלה של בתי ספר. הוא מצווה אותם ומקדם את האג'נדה שלהם, מתוך תפיסה של קידום הוגנות ויצירת הזדמנויות לאוכלוסיות מוחלשות. עמדתו היא לאפשר לקהל היעד לערוך שימוש בעדויות מחקריות ובשיטות פעולה שנתפסות יעילות, תוך התאמה לצרכים ספציפיים של מוסד הלימודים או המחוז. לעתים, בהתאם לטיב המחקר, המרכז פונה גם לצוותי הוראה ולהורים. במקרים אלו הוא מתווך להם כלים שהוכחו מחקרית, בקווים כלליים.⁸

שתי הטכניקות המרכזיות ליצירת שיתופי פעולה ארוכי טווח, בהן משתמש מרכז גרדנר, הן מפגשים סדירים ותכופים עם השותפות והשותפים, והתמקדות בהם ובצרכים שלהם. זאת באמצעות הנגשת הנתונים של השותפות והשותפים, הנגשת ניתוח שלהם, ומתן ייעוץ שוטף, בהתייחס לנתונים אלו ולשימוש האפשרי בהם.

ג. שיטת הפעולה

בפרויקטים ארוכי הטווח מתחיל שיתוף הפעולה כתוצאה מעניין הדדי של שני הצדדים: מחוז החינוך פונה למרכז גרדנר בזכות המוניטין שלו והמרכז מעוניין בפנייה לצורכי מחקר, כחלק מהרחבת השפעתו, וכדי לדווח לאוניברסיטה ולקרנות המממנות אותו על פעילות. העניין ההדדי חשוב ליצירת אמון כבר בנקודת הפתיחה. האמון נותר גם משום שחוקרות וחוקרים של המרכז מצטרפים לפעילות של המחוז, משתתפים במפגשים וצופים בפעילויות שלו. הם עושים זאת בתור חלק מעבודת המחקר ובתור חלק מהשותפות, והאמון הוא תוצר לוואי רצוי של פעילויות אלו.

יצירת האמון מצידה היא תנאי להעברת נתונים מנהליים שקיימים במחוזות החינוך לחוקרות ולחוקרים של מרכז גרדנר. זהו השלב השני בשותפות. החוקרות והחוקרים מטייבים את הנתונים, מנתחים אותם ומציגים את הממצאים לגורמים מתווי המדיניות. השלב הזה נתפס כשלב של גילוי עבור אנשי ונשות השטח ומחזק את האמון.⁹

בשלב השלישי אנשי השדה ונשות השדה חושפים את הצרכים ואת הרצונות שלהם בפני חוקרות ולחוקרים, כדי לקבל ייעוץ כיצד להגיע אליהם. כמו כן, נחשפים החוקרות והחוקרים לעבודה השוטפת בשדה ולאתגרים שבה. בשלב זה הופכים החוקרות והחוקרים ליועצים לפרויקט של טיוב. הם מביאים עימם את התיאוריה המפרשת

⁸ לא בטוח שכלים אלו ניתנים ליישום ללא הדרכה נוספת. אולם ייתכן שהחומרים שמפרסם המרכז מצביעים רק על חלק מפעילותו בתחומים אלו.

⁹ מידע זה מתבסס על סיפורי ההצלחה שמציג המרכז.

את הנתונים, ואת ההצעות לכיווני פעולה אפשריים. **ההיכרות המוקדמת מעמיקה ושני הצדדים עובדים יחד כצוות.**¹⁰

באתר המרכז נטען שחוקרות וחוקרים יוצרים קשרים ארוכי טווח עם נשות ואנשי שדה. כמו כן נטען שאנשי השדה מאפשר לחוקרות וחוקרים טייב את מאגרי הנתונים שלהם לטובת שני הצדדים. ההמשכיות והצמיחה נוצרת מתוך ההיכרות המשותפת של הצרכים של השדה והתמקדות בהם. הם משמשים כיועצים ארגוניים. מצד שני החוקרות והחוקרים בוחנים את תיאוריית הפעולה (theory of action) הלכה למעשה, ויכולים לעדכן אותה. ד. עיסוק בהכשרות

לפי אתר הארגון, השותפות והשותפים שלו לומדים, כחלק משיתוף הפעולה, להשתמש בנתונים ובעדויות מחקריות לצורך טיוב עבודתם. עם זאת, לא ברור כיצד מתרחש תהליך זה. מצד המחקר, שיתוף תלמידים לתארים מתקדמים מסטנפורד בתוכניות המחקר של המרכז, והעסקת חוקרות וחוקרים במרכז, מצמיח אותם מקצועית ומלמד אותם לעבוד עם השטח. במידה מסוימת, ההתנסות גם מלמדת אותם אם תפיסתם הכללית (mindset) מתאימה לעבודה בשותפות.

ה. תגמול למשתתפים

התגמול לעובדות ועובדי הוראה ולגורמים מתווי המדיניות במחוזות חינוך, הוא צמיחה אישית, ויצירת כשירויות (building capacities) עבור הארגון :

- באיסוף נתונים
- תיעודן מטרות
- ובניית אסטרטגיות.

החוקרות והחוקרים במרכז גרדנר הם עובדים בשכר, והאוריינטציה שלהם היא של מחקר יישומי שתפקידו לטייב את המערכת.

ו. תחומי הפעילות של הארגון

בשיתופי הפעולה ארוכי הטווח מרכז גרדנר מפתח מודלים ומעריך אותם.

בשיתופי הפעולה לזמן קצוב הוא ככל הנראה בעיקר מעריך פרויקטים.

בפעולות קצרות הטווח, מדובר בעיקר בהערכת פרויקטים והמלצות לפעולות מיטיבות (best practice). הפעולות מהסוג האחרון, שהוזכר נראות כפעולות מחקר או תחקיר סטנדרטיות, ואין בהן מרכיב ממשי של שותפות. הן גם מעוצבות בניגוד להיגיון המנחה את שותפויות המחקר-שדה של מרכז גרדנר, לפיו **רק השדה מבין לחלוטין את צרכיו ולכן המחקר לא יכול להעניק לו כלים יעילים ללא דיון משמעותי.**

לא נמצא מחקר שמתמקד בתיאוריה, על אף שיתכן שיש שימוש במחקר תיאורטי בשיתופי הפעולה ארוכי הטווח. הערכת מודלים והערכת תוכניות וכן פיתוח כלים.

¹⁰ על אף שהצגה גם היא של שלבים עוקבים, בפועל העברת הנתונים, יצירת האמון, חשיפת הצרכים והייעוץ מתוארת יותר טוב באופן ספירלי. היא מוצגת כאן באופן ממושט, לצורכי הנוחות.

דוגמא לשיתוף פעולה משמעותי וארוך הוא עם מחוז חינוך אוקלנד (Oakland Unified School District) שנמשך החל משנת 2014 (וכנראה עד לשנת 2020). שיתוף פעולה זה כלל:

- בחינה של הצרכים של מחוז החינוך
- הערכה של תוכניות שפועלות בו
- הצעת כלים שעונים על הצרכים ומטייבים את התוכניות.

ז. הפצה והטמעה

[באתר](#) של מרכז גרדנר מופיעים פרסומים, בעיקר קצרים ונוחים לקריאה. הפרסומים נושאים אופי מוגש מאוד. לעתים רחוקות מוצגים דוחות ארוכים וגרסאות קצרות שלהם. לעתים גרסאות ארוכות אינן נכתבות ולעתים הן אינן מפורסמות, אלא רק מוגשות לשותפים.

לארגון גם [עלון](#) שפורסם בעבר כמה פעמים בשנה והציג מחקרים וכן חוקרות וחוקרים של המרכז. כמו כן יש למרכז [עמוד פייסבוק](#) ו[חשבון טוויטר](#) (שאינם פעילים במיוחד) והוא מפרסם מידי פעם באתר החדשות של אוניברסיטת סטנפורד, תיאור של מחקרים וכן ראיונות.

לא נמצא מידע כיצד תורם המרכז להטמעה של פרויקט או לשיפור שלו, לאחר שהסתיים שיתוף הפעולה. במידה ומדובר בפרויקט ארוך טווח, הממצאים אליהם מגיעים במחקר אחד משמשים לביסוס המחקר הבא אחריו. בפעולות קצרות ומתחמות בזמן, המרכז מגיש את מסקנותיו לגורם המזמין בצירוף המלצות.

בקצרה: שותפות CORE-PACE היא דוגמה לשותפות מחקר-שדה בין ארגון מחקר ומחוזות חינוך. השותפות התמקדה בדרג הגורמים מתווי המדיניות, אולם החוקרות והחוקרים פעלו גם ישירות מול נשות הוראה ואנשי הוראה. הבסיס לשותפות היה שיתוף נתונים מהשדה, וייעוץ על בסיס אותם נתונים, מצד הארגון המחקרי. אולם במקביל חוקרות וחוקרים היו מעורבים בפעילות היומיומית של המחוזות וסייעו לטיוב פעולתם לאורך זמן. בשנים האחרונות השותפות שינתה את פניה, אך ככל הנראה היא עדיין פעילה באופן זה או אחר.¹¹

השותפות היוותה בעיני עצמה דוגמה לשותפות מחקר-שדה, בה כל צד מביא את נקודות החוזקה שלו. השדה הביא עמו נתונים וניסיון מעשי ואילו החוקרות והחוקרים הביאו עימם כלי ניתוח ומחקר, ותיאוריות חינוך. יחד, הם פעלו להשיא את הישגי החינוך במחוזות החינוך.

א. מטרת הארגון

PACE (ראשי תיבות של [Policy Analysis for California Education](#) – ניתוח מדיניות למערכת החינוך של קליפורניה) הוא ארגון עצמאי, ששותפים בו חוקרות וחוקרים מפקולטות לחינוך בחמש אוניברסיטאות מרכזיות בקליפורניה. הארגון הוקם בשנת 1983 במטרה לחבר בין מחקר, מדיניות ושדה ולהשפיע על קבלתו החלטות ברמת המדינה (state) וברמה הפדרלית. [CORE Districts](#) הוא ארגון המאגד שמונה מחוזות חינוך בקליפורניה, בהם לומדים יחד יותר ממיליון תלמידים. הארגון נוסד בשנת 2010 והיה אחראי לפיתוח מקצועי של מורות ומורים. הארגון זכה למימון מקרנות כגון קרן ביל ולינדה גייטס, וקרן סטיוארט. העדכון האחרון באתר הארגון הוא משנת 2018 ובשנה זו ככל הנראה, הסתיימה פעילותו, לפחות במתכונה המקורית.

בשנת 2015 חברו שני הארגונים לשותפות מחקר. מטרתם הייתה להשתמש במאגר המידע של CORE Districts שכלל נתוני תלמידים, לצורך מחקרים מעמיקים שיסייעו לבתי הספר של שמונת המחוזות ושל שאר מדינת קליפורניה. שיתוף הפעולה המשיך לפעול גם במהלך הקורונה והעניק כלים למורות ולמורים להוראה מרחוק. הייחודיות של שיתוף הפעולה מתבטאת בחפיפה החלקית של פעולותיהם של שני הארגונים. כלומר, PACE קיבל מידע מ-CORE Districts שהיה עשוי להיות זמין לו ממקורות אחרים, ואילו שמונת המחוזות כבר השתמשו בעצמם בנתונים שאספו לצורך מחקר. למרות זאת, השותפות של שני הארגונים הועילה לשניהם.

ב. תיאור הארגון

שיתוף הפעולה אינו ארגון של ממש, שכן כל אחד מהארגונים שמר על אוטונומיה. שיתוף הפעולה התבטא בעניין ובמשאבים שהפנה PACE, במימון קרנות כמו קרן ביל ומלינדה גייטס, לארגון CORE Districts. שיתוף הפעולה כלל מפגשים של צוותים משני הארגונים, בהם נקבעו שאלות המחקר, וגישה שניתנה לצוות PACE לאירועים של CORE Districts, לנתונים של מחוזות חינוך אלו, ולמסמכים פנימיים שלהם.

קהל היעד המרכזי הוא הגורמים מתווי המדיניות ב-CORE Districts, והמחקרים מעוצבים בהתאם לצורכיהם הספציפיים. במידה מסוימת אמורים המחקרים לשרת גם את כלל הגורמים מתווי המדיניות בחינוך בקליפורניה, וכן "מעבר לה" – כלומר ברחבי ארצות הברית – כפי שנכתב באתר המשותף של שי הארגונים.

שיתוף הפעולה נסמך על מימון קרנות פילנתרופיות כגון קרן ביל ומלינדה גייטס וקרן בטצ'ל (Bechtel).

¹¹ המחבר לא הצליח להשיג את תגובת הארגונים, או מי מטעמם.

שיתוף הפעולה כלל מפגשים שוטפים בין צוותים, של שני הארגונים ועדכון שוטף של ראשי הארגונים אלו את אלו. העמדה ממנה יוצא שיתוף הפעולה היא של **מומחים הרוותמים עצמם לצרכים של הקליינטים, והקליינטים מצידם מתמסרים לסיוע של המומחים.**

ג. שיטת הפעולה

ההמשכיות והצמיחה נוצרת כתוצאה של שיתוף הפעולה שנסוב סביב הצרכים של CORE Districts. המחויבות של צוות PACE יוצרת אמון בקרב צוותי CORE Districts. ואמון זה מאפשר לחוקרות ולחוקרים של PACE גישה למידע של CORE Districts וחשוב מזה – את שיתוף הפעולה של צוותי ההוראה בבחינת מודלים של PACE. עם זאת, צוות PACE העיד על הקושי להיפגש עם מורות ומורים ממחוזות החינוך ולשתף איתם פעולה. מכאן נראה **שהחלטה על שיתוף הפעולה, שהתקבלה ברמת ההנהגה של CORE Districts, דרשה יצירת תנאים שיאפשרו לצוותי ההוראה לקיים את שיתוף הפעולה באופן מיטבי.**

בנוסף, מעיון בפרסומי PACE עולה שהמחקרים הראשונים עסקו בניתוח נתונים אדמיניסטרטיביים (למשל ציוני תלמידי או היעדרויות שלהם) שארגון CORE Districts העביר להם. בהמשך החלו המחקרים לעסוק יותר בליווי ארוך תוך של תהליכים, שכלל גם השתתפות באירועים, תצפיות וראיונות. אפשר להסיק מכך שתהליך בניית האמון החל כש-PACE סיפקו מחקרים כמותניים ו-CORE Districts נוכחו לדעת שיש להם צורך גם בניתוח איכותני, כדי לקבל תובנות מפורטות יותר. עם זאת, כיום לארגון PACE אין פרסומים שמתבססים על נתונים ממחוזות CORE.

ד. עיסוק בהכשרות

הארגון שיתף פעולה עם מורות ומורים והשתדל לעשות זאת באופן שמורות ומורים יוכלו להשתתף הלכה למעשה. לפיכך, אפשר להצביע על היבטים של התנסות של חוקרות וחוקרים בשיתוף פעולה. יחד עם זאת, PACE לא מתרכז בטיוב הוראה או בהיבט אחר של פיתוח מקצועי, אלא במחקר שתפקידו ליידע גורמים מתווי מדיניות.

ה. תגמול למשתתפים

לא נמצא מידע על תגמול למורות ומורים המשתתפים פעולה, ולמעשה, יש עדויות לכך שהיו אילוצים מבניים שהקשו עליהם לשתף פעולה. התמריץ של מתווי המדיניות היה לקבל ייעוץ בחינם לפתרון אתגרים שהעסיקו אותם. התגמול לחוקרות ולחוקרים היה תגמול כספי ואישוש המוניטין שלהם.

ו. תחומי הפעילות של הארגון

שיתוף הפעולה נסוב בעיקר סביב פיתוח של מודלים, יישומם וההערכתם.

צוות המחקר של PACE בחר בכל פעם שאלת מחקר תיאורטית יחד עם גורמים מצוות הניהול של CORE Districts, ואז:

- ניתח מסמכים פנימיים ומאגרי נתונים
- ערך תצפיות על אירועים של CORE Districts ובתי ספר שלו

- ערך ראיונות מובנים למחצה עם שורה של בעלות ובעלי תפקידים, מהנהלת CORE Districts ועד לצוותי הוראה.

מטרת הליכים מחקריים אלו היא להעריך באיזה אופן העמדה התיאורטית ממנה יצא (בשיתוף נציגות ונציגי CORE Districts) הולמת את הממצאים. בשלב הבא, מציע צוות המחקר לערוך שינוי מדיניות ואז מעריך את השפעתו, וחוזר חלילה, ממחקר אחד לבא אחריו.

במחקרים מודגש שמטרתם לסייע ל-CORE Districts, באמצעות יידוע (inform) שלהם לגבי הנושאים שחשוב במיוחד בעיני החוקרות והחוקרים, לבחון אותם לעומק. וזאת במטרה להוביל לשיפור מתמשך של בתי הספר ושל הישגי התלמידים במחוזות.

שיתוף הפעולה CORE-PACE לא הרבה לעסוק בשאלות רפלקטיביות על אודות קשרי-מחקר פרקטיקה, אולם הוא כן פרסם [תקציר על אודות שיתופי פעולה](#), שניתן לראות בו פעולה רפלקטיבית של שני הצדדים על אודות הקשר ביניהם. [מחקר רפלקטיבי נוסף](#) עסק במידת המהימנות של נתונים הנאספים בסקרי תלמידים.

ז. הפצה והטמעה

ארגון PACE פרסם [באתר שלו](#) שורה של מחקרים שהיוו את פירות השותפות. המחקרים פורסמו גם אתרים אחרים כגון eric. קיימים שני סוגי פרסומים:

- פרסומים קצרים מאוד (עד עשרה עמודים) שמנגישים בעיקר תוצאות ומסקנות של מהלך מחקרי מסוים, בדרך כלל סביב חקר מקרה (case study)
- פרסומים באורך בינוני (כשלושים עמודים) שפורשים מהלך מחקרי שלם, תוך הדגשת התוצאות והמסקנות.

שני סוגי הפרסומים מונגשים ופונים לקהל של עובדי ועובדות הוראה, וכן של גורמים מתווי מדיניות בחינוך. בחלק מהמקרים מייצרים גם מסמך מדיניות רחב יותר וכמה מחקרי מקרה קצרים יותר. כשנוקטים בגישה זו, הפרסומים הקצרים מבהירים את הפרסום הרחב יותר ומדגימים את הטענות שעולות בו, אך גם עומדים בזכות עצמם.

טבלאות מסכמות חלק א'

שם ארגון	מטרות	אופי ארגון	סוגי פרויקטים	קהל יעד	מודל מימון	תגמול למשתתפים בתהליך	דרכים להפצה והטמעה
קרן ויליאם גרנט	הפיכת ידע מחקרי למידע ישם לצורכי היומיום	קרן פילנתרופית	מימון מחקר על אודות שותפויות מחקר-שדה	חוקרות וחוקרים, שותפויות מחקר-שדה	הקרן עצמה היא גורם מממן. לעתים משתפת פעולה עם קרנות אחרות ולעתים דורשת שארגון אקדמי ישווה מימון לחוקרת.	מימון מחקר, יוקרה, אפשרות לפרסומים, הזדהות עם ערכים	דוחות על אודות מחקרים פרמטים
CCSR	בחינת מדיניות ושיטות פעולה בבתי הספר בשיקגו, והערכתן	ארגון מחקרי שארג לתוך מחוזות החינוך	פרוייקטי ייעוץ והערכה, מבוססי נתונים ותצפיות	גורמים מתווי מדיניות, צוותי חינוך	תקציב מהמחוזות ומענקי קרנות	שכר, פיתוח מקצועי, יוקרה, הזדהות עם ערכים	דוחות במגוון פרמטים, מפגשים עם קהל יעד, פרסומים מחקריים
WestEd	לסייע לקהילות חינוכיות לקדם הוגנות (equity), מגוון והכלה בכל שלבי החינוך	ארגון נתון שירותים בחינוך	ייעוץ, הערכה, בניית מודלים, סיוע מנהלי, פיתוח מקצועי	צוותי חינוך, בתי ספר, ארגוני חינוך.	קבלת תשלום על שירותים	שכר, פיתוח מקצועי, הזדהות עם ערכים	דוחות במגוון פרמטים.
CoReflect	נבחן מדוע תלמידות ותלמידים מאבדים עניין במקצועות מדעיים והוצעו שיטות הוראה	פרוייקט מחקר בינלאומי	פרוייקט מחקר שעסק בפיתוח מודל	מורות ומורים, מערכות חינוך	מענק מהנציבות האירופית	מימון מחקר, יוקרה, אפשרות לפרסומים	עשרות פרסומים מדעיים. הפיתוחים של הפרוייקט היו זמינים במרשתת.

						שמטרתן לגרום לתלמידות ולתלמידים להתעניין בתחום המדעים	
קרון ספנסר	לקדם חינוך טוב יותר ושוויון הזדמנויות רב יותר בחינוך	קרון פילנטרופית	מימון שותפויות מחקר-שדה קיימות, שעוסקות בהוגנות	חוקרות וחוקרים, שותפויות מחקר שדה	הקרון עצמה היא גורם מממן, מעודדות שותפים לתרום	מימון מחקר, יוקרה, אפשרות לפרסומים, הזדהות עם ערכים	דוחות במגוון פורמטים
CEPR	לחולל מהפיכה בחינוך באמצעות מחקר איכותי ומבוסס	ארגון מחקרי אוניברסיטאי	ניהול נתונים המתקבלים ממחוזות חינוך, ניתוחם והסקת מסקנות. הכשרת חוקרות. ים ואנשי ארגונים חינוכיים לנתח נתונים	ארגונים חינוכיים, מורות ומורים, חוקרות וחוקרים, קרנות	מימון עצמי, מימון מארגונים חינוכיים מקרנות	הכשרה מקצועית, פיתוח מקצועי	דוחות במגוון פורמטים, קורסים ופרסומים מדעיים
PEAR	לקדם את חייהם של ילדים, במסגרת בתי הספר ומחוצה להם	ארגון נתן שירותים בחינוך	שיווק מדדים לשלומות תלמידים ותפיסה עצמית שלהם, וייעוץ לבתי ספר כיצד לנתח נתונים שנאספו ולפעול לאורם	בתי ספר	קבלת תשלום על שירותים	שכר, פיתוח מקצועי, הזדהות עם ערכים	דוחות במגוון פורמטים, קורסים וובינרים
NNERPP	לתוך גופים חינוכיים ומוסדות מחקר, לתמוך בשיתופי פעולה אלו ולפתח אותם	רשת ארגונים	שיתוף מידע על פעולות מיטיבות, יצירת מפגשים לצורכי למידה ורישות	גופי מחקר וארגונים חינוכיים, גופים מממנים	מימון מקרנות, ותשלום דמי חבר	פיתוח מקצועי, הזדהות עם ערכים	דוחות במגוון פורמטים, קורסים, קבוצות מחקר ופורום שנתי
מרכז גרדנר	שיפור וחיזוק	ארגון מחקרי אוניברסיטאי	איסוף נתונים ממחוזות	גורמים מתווי	מימון עצמי וקבלת	שכר, אפשרות לפרסומים,	דוחות על אודות מחקרים בשלל

פרסומים פרמטיים. מדעיים.	הזדהות עם ערכים	מימון מקרנות ולקוחות	מדיניות בחינוך, ובאופן עקיף- צוותי חינוך	חינוך, מעורבות בפעולותיהם, וייעוץ ארוך טווח.		שלמותם של צעירים בכל היבטי החיים	
דוחות על אודות מחקרים בשלל פרמטיים.	שכר, הזדהות עם ערכים	מימון קרנות	גורמים מתווי מדיניות במחוזות CORE "ומעבר להם"	איסוף נתונים ממחוזות חינוך, מעורבות בפעולותיהם, וייעוץ ארוך טווח.	שיתוף פעולה בין ארגון מחקרי ומחוזות חינוך	לחבר בין מחקר, מדיניות ושדה ולהשפיע על קבלת החלטות ברמת המדינה (state) וברמה הפדרלית	CORE-PACE

שם הארגון	הכשרת חוקרים לעסוק בשותפויות מחקר-שדה?	הכשרת צוותי חינוך לעסוק בשותפויות מחקר-שדה	עיסוק בהערכת פרויקטים	עיסוק מודלים בפיתוח	עיסוק תיאורטי במחקר
קרן ויליאם גרנט	עקיף, באמצעות התניית מענקים בחונכות	לא	כן	באופן עקיף, באמצעות מימון	באופן עקיף, באמצעות מימון
CCSR	לא	לא	כן	כן	לא
WestEd	תוך כדי עבודה	לא	כן	כן	לא
CoReflect	לא	כן	כן, כחלק מהפיתוח	כן	כן
קרן ספנסר	לא	כן, בעקיפין, באמצעות הוספת מחוון על פעילות זו למענקים	כן	כן	כן
CEPR	כן	כן	כן	כן	כן
PEAR	לא	כן, בהקשר למדדים שבנה הארגון	כן	כן	כן, לצורכי עבודתו
NNERPP	כן	כן, בעקיפין, באמצעות הכשרת דרג מפקח	לא	כן	כן
מרכז גרדנר	כן	לא	כן	כן	לא
CORE-PACE	לא	לא	כן	כן	לא

חלק ב': מבט משווה

בחלק הראשון והמרכזי של סקירה זו תוארו בפירוט עשרה ארגונים ויוזמות של שיתוף מחקר-שדה בתחום החינוך. בחלק הנוכחי של הסקירה ייערך מיון של ארגונים אלו, של שיטות הפעולה שלהם, ושל עמדתם ביחס לשדה החינוך.

א. סוגי הארגונים שנבחנו

- מחצית הארגונים שנבחנו בסקירה – WestED, פרויקט המחקר CoReflect, CEPR, PEAR ומרכז גרדנר – הם ארגונים או פרויקטים שעיקר עיסוקם מחקר.
- התאגיד בשיקגו ו-CORE-PACE הם שתי דוגמאות לשותפויות מסוג אחר, בהן מיוצגים גם גורמים מתווי מדיניות חינוך ולא רק חוקרות וחוקרים.
- נוסף לכך, נבחנו בסקירה זו שני ארגונים המממנים מחקר – קרן וויליאם גרנט וקרן ספנסר, וכן
- ארגון גג של שיתופי פעולה בין חוקרות וחוקרים לנשות שדה ואנשי שדה (NNERPP).

הארגונים שהוצגו אינם מייצגים בהכרח את כלל סוגי שותפויות המחקר והשדה. למשל, ארגון כגון [California Education Partners](#), שלא נבחן לעומק בסקירה זו, הוא ארגון מתווך שותפויות ברמת המדינה. [Carnegie Foundation](#) היא קרן שלא נבחנה אף היא בסקירה זו, ושממנת שיתופי פעולה הנובעים מגישת הטיוב (improvement science).

וויליאם פנואל הזכיר גם סוג שלישי של שיתופי מחקר שדה, בהם חוקרות וחוקרים ונשות שדה ואנשי שדה מעצבים יחד רפורמות חינוכיות (design research). תאגיד שיקגו הוא דוגמה לארגון כזה. דוגמה לארגון נוסף, שפנואל עצמו חבר צוות בכיר בו, ושלא נסקר כאן, הוא [Research + Practice Collaboratory \(R+P\)](#).

פרופ' פנואל, וכמוהו גם פרופ' ג'וש גלייזר שייעץ אף הוא במהלך כתיבת הסקירה, טוענים שחלק מהארגונים שנבחנו בסקירה – כגון PEAR, CEPR ו-WestEd, אינם נכנסים להגדרה של שותפויות מחקר-שדה. זאת הן בשל התלות של השדה במחקר בחלק מהארגונים המוזכרים, הן בשל התלות של החוקרות והחוקרים בשדה והפיכתם ליועצים בחלק נוסף מאותם ארגונים. לעומתם, חוקרת שותפויות מחקר-שדה, כגון פרופ' סוזן מק'קני (McKenney), שהרצתה בפני קבוצת העבודה, וכן ד"ר לאורה ונטוורת', תומכות בהגדרה רחבה יותר של שותפויות אלו. לדבריהן ניתן לכלול תחת קטגוריה זו כל פעילות שיש לה היבטים סימביוטיים ארוכי טווח בין המחקר והשדה וכל פעילות שניתן ללמוד ממנה על שיטות פעולה מיטיבות לשתופים בין מחקר ושדה.

לארגונים העוסקים במחקר שנסקרו לעיל, יש משקל של ממש בשותפויות מחקר-שדה – ביצירת הצורך הראשוני של השדה במחקר ונגזרותיו היישומיות, בהמשכיות של השותפויות, ובעיצוב אופי השותפות. נוסף לכך, לחוקרות ולחוקרים יש במקרים רבים מונופול על הידע והכישורים הנדרשים בשותפויות כאלו. במילים אחרות, השותפויות אינן מתבססות על יחסים שווים.

ד"ר אקר-טריגטי ציינה, בראיון שהתקיים עימה, שזהו איננו המצב בכל מקום. היא נתנה בתור דוגמה את מחוז החינוך המאוחד של פילדלפיה בו מועסקים 16 חוקרות וחוקרים. מחוז זה יכול ליצור מחקר יישומי באופן עצמאי. אם הוא בוחר לשתף פעולה עם ארגון מחקר אחר, הוא עושה זאת מתוך עמדה של שוויון בהיבט המחקרי. עם זאת, אקר-טריגטי מודה שזהו אינו המצב הרווח במחוזות חינוך.

דוגמה נוספת, שנבחנה בסקירה, היא היוזמה של CEPR להכשיר חוקרות וחוקרים לעבודה קבועה במחוזות חינוך ומחלקות חינוך של מדינות בארצות הברית. יוזמה זו מבקשת להעניק אוטונומיה מחקרית למחוזות החינוך עצמם (ולבסס את מעמדה של CEPR כמחזיקה במאגר הנתונים המרכזי של כלל השותפים). אולם גם במקרה זה, הציפיה של הארגון היא, שגורמים בשדה יגיעו אליו בכדי לקבל הכשרה מחקרית.

דוגמא שלישית הועלתה על ידי ד"ר לאורה וונטוורת', מנהלת שותפויות מחקר-שדה ב-California Education Partners. וונטוורת' הדגישה ששותפויות מחקר שדה הן יעילות רק אם חוקרות וחוקרים מצליחים למצוא גורמים בשדה :

- שלהוטים לקבל עזרה מחקרית
- בעלי יכולת טכנית לשנות את ההתנהלות בשדה לאור עדויות מחקריות שמוצגות להם
- יכולים לסחוף צוותים חינוכיים לנסות שינויים אלו.

דבריה מתבססים על [פרסום שהיא שותפה בו](#). מצד שני, גם וונטוורת' מתייחסת לתנאים אלו כאל אילוץ שניתן לטפל בו. במילים אחרות – השותפים בשדה נחוצים והכרחיים ; אבל השותפות לדעתה מתבססת על מחקר.

ברוב המקרים נראה שארגוני המחקר – לפחות אלו שנדונו כאן, ושהוזכרו על ידי המרואיינות והמרואיינים – שומרים על זהות נבדלת מארגונים בשדה. הם מייצרים שותפות עם ארגונים בשדה החינוך, לא בכדי להיטמע בהם, אלא כדי לקבל מהם נתוני מחקר, כדי לייעץ להם או כדי לפתח עבורם כלים.

ב. מטרת הארגונים

כלל הארגונים שנבחנו עוסקים בדרך זו או אחרת בקידום חינוך. חלק מהם, כמו קרן ספנסר, מדגישים קידום הוגנות (equity) בחינוך, באופן כללי או בדגש על מאבק בגזענות. ארגונים אחרים, כמו התאגיד בשיקגו, מתמקדים בהשאת הישגים של כלל התלמידים. ניתן לטעון שמטרות אלו הן חלק מתפיסות כלליות יותר, שבאות לידי ביטוי במדיניות חינוך בארצות הברית :

- ראשית, הדגש של קידום הישגי תלמידים במבחנים משווים קשור לרפורמה No Child Left Behind מתחילת שנות ה-2000. הוא מתבסס על תפיסת עולם לפיה יש צורך לקדם הזדמנויות שוות לכלל הילדים, בכדי שיוכלו למצות את עצמם בתור בוגרים בשוק התעסוקה. תאגיד שיקגו נטל לדוגמא, נטל חלק בקידום עמדה זו ופעלה לאורה.

- שנית, הופיעה מאוחר יותר הגישה של צמצום פערים ושל הוגנות בגישה להזדמנויות שוות בחינוך. עמדה זו צברה פופולאריות כשהחל להתברר שהרפורמה No Child Left Behind איננה מספיקה בכדי להבטיח את הגישה של תלמידים לחינוך איכותי. ראיית העולם העומדת בבסיסה של גישה זו, היא שהזדמנויות אינן שוות עבור תלמידים, אם הגישה אליהן חסומה עבור חלקם. יש לציין שיותר ויותר ארגונים בארצות הברית (וכן יותר ויותר מוסדות מחקר) נדרשים מאז 2020 להוכיח תרומה לקהילה, בהקשר לקידום הזדמנויות שוות. לקרן ספנסר [שיתוף פעולה בנושא יצירת הזדמנויות שוות בחינוך](#) זה עם קרן וויליאם גרנט.

יש גם ארגונים המבקשים לקדם את השימוש בשותפויות כאלו, ללא קשר לסדר יום מסוים, ולטייב את התנהלותן. רשת השותפויות NNERPP פועלת כך וזו מטרה חשובה כשלעצמה. אולם, יש לזכור שמטרה כזו דורשת השקעה של משאבים רבים לאורך זמן, עד ליצירת שינוי בר-קיימא בשדה.

ג. משימות הארגונים

משימותיהם של הארגונים שנבחנו נגזרות ממטרותיהם הכלליות :

- סיוע מחקרי לבתי ספר, למחוזות חינוך, לרשויות, ולמחלקות חינוך במדינות :

CORE-PACE, מרכז גרדנר והתאגיד בשיקגו פועלים כך, וגם ל-WestEd פעילות ענפה בתחום. הסיוע יכול לבוא לידי ביטוי (1) בניתוח נתונים כמותניים של תלמידים והסקת מסקנות יישומיות, (2) בבנייה של התערבויות ושל

רפורמות, 3) בהטמעה של שאלונים שמספקים מידע לצוותי הוראה, וב-4) הערכה של תוכניות או רפורמות קיימות במטרה לטייבן.

אחד ההבדלים העיקריים הוא ברמת ההפעלה של התוכניות הללו. חלק מהן פועלות ברמת של כיתות או שכבות בבתי ספר, בעוד אחרות פועלות ברמה של עשרות בתי ספר. למעשה, אפשר לטעון שזה סוג קלאסי של שיתופי פעולה (ראו גם בלכר, 2021), שבו השדה הוא במידה מסוימת לקוח וארגון המחקר – נותן שירותים. בהקשר לנושא זה טוען פרופ' פנואל, שאין לערוך הפרדה בין רמות הפעולה השונות בשיתוף השדה. לדעתו, יש ליצור שיתוף שבו נציגות הן למורות ומורים, הן למנהלות ומנהלים והן לגורמים בכירים יותר.

- תמיכה בשותפויות מחקר-שדה:

תמיכה כזו עשויה להיות באמצעות 1) חניכה והכשרה, 2) רישות ומתן הזדמנויות לשיתופי פעולה, ועל ידי 3) עיצוב כלים לטיוב שותפויות מחקר-שדה. קרן ויליאם גרנט עוסקת, באופן זה או אחר, בכל סוגי התמיכה; קרן ספנסר מתרכזת בעיקר בחלוקת מענקים; NNERPP עוסקת ברישות, בניית כלים והכשרה; ו-CEPR עוסקת אף היא בהכשרה.

נראה שקיימת הפרדה ברורה בקרב ארגונים בין שני סוגי המשימות שהוזכרו. הפרדה זו יכולה לנבוע ממטרות העל שלהן, אבל גם מגורמים טכניים ופרוזאיים. למשל, ארגון שתומך בשותפויות מחקר-שדה באופן כללי, כמו קרן ויליאם גרנט, בדרך כלל אינו מעוניין לעבוד רק עם גורמים ספציפיים בשדה, כדי לא להגביל את עצמו. מנגד, ארגון מחקרי שעסוק במתן מענה לגורמים מתווי מדיניות או לשדה, תלוי בהמשכיות של מתן מענה כזה מטעמי תקצוב. במקרה זה גם הארגונים שמקבלים את התמיכה יכולים להעדיף להמשיך לזכות בתמיכה מגורם חיצוני.

אפשרות נוספת, אותה הציעו גם בהקשר לארצות הברית, היא לבנות "מרכזים מתווכים" בין מחקר לשדה. לעומתה, טוען פרופ' פנואל, ששותפות טובה היא כזו שעובדת בכל הרמות במקביל, ושאין חלופה לתקשורת בין בעלי תפקידים באותו ארגון, גם אם קיימים היררכיה ויחסי כוח. במקרה כזה הוא ממליץ להתחיל את התהליך באמצעות מגשרים שיפעלו במקביל עם כל הצדדים.

ד. דרכי ההפצה, ההטמעה והשיפור של הדגמים, שפותחו בארגונים השונים

דרכי ההפצה של פעילויות הארגונים בארצות הברית דומות להפליא: פרסומים מונגשים, וכתבות שמקבלים הדהוד בדפים של הארגונים ברשתות החברתיות, או באתרים של ארגונים קשורים. חלק מהארגונים (כמו התאגיד בשיקגו, קרן ספנסר ו-PEARS וכן חלק מהשותפים בפרויקט CoReflect), גם משתמשים בסדנאות ובערבי עיון כדי לתאר את המודלים ואת העדויות להצלחתם.

חשוב לציין שההפצה צריכה לפעול לשני הכיוונים. ד"ר וונטוורת' ציינה, שדרך לטייב פעולה של בתי ספר יכולה לעבור באופן עקיף: מנהלי קהילות מורים, שפועלים מטעם מרכזי מחקר, מודעים לאתגרים שמורות ומורים מתמודדים איתם. הם יכולים לפנות למנהלי מחוזות חינוך וליידע אותם בנידון, גם עם המורות והמורים עצמם לא יעשו זאת. ובמקביל, הם יכולים גם לשדך לאותם מנהלי מחוזות חינוך חוקרות וחוקרים מתאימים להתמודדות עם אתגרים אלו. מנהלי המחוזות יקבלו כך ידע רב ערך על הנעשה בבתי הספר, והמורות והמורים יזכו לסיוע, באמצעות חוקר או חוקרת שהגיע אליהם באמצעות אדם שיש להם אתו יחסי אמון.

דרכי ההטמעה של הפרויקטים ודרכי הטיוב שלהם מגוונות יותר. ארגונים כמו התאגיד בשיקגו ו-CEPR מתבססים על איסוף מתמשך של נתונים לצורך טיוב הפרויקטים. גם ארגונים כמו PEAR ו-WestEd נוהגים כך, על אף שנראה שדגמי הפעולה שלה יציבים יותר. שותפות כמו זו של PACE-CORE מתבססת אף היא על איסוף מתמיד של נתונים, אך אלו כלל לא מקרינים על פרויקטים ספציפיים שנערכים ב-CORE-Districts. יש לציין גם

שארגון מחקר כמו CEPR מכשיר חוקרות וחוקרים, שלאחר מכן משתלבים בארגוני שדה, בכדי להטמיע את שיטות העבודה שלו. בעוד ארגון פילנטרופי כמו קרן וויליאם גרנט משתמש, ככל הנראה, ברשת NNERPP, בה היא תומכת, בכדי להטמיע תובנות מהמחקרים על שותפויות מחקר-שדה אותם מימנה.

ה. אתגרים של ארגונים

שותפויות מחקר-שדה בארצות הברית מבוססות על שיתוף של נתונים שנמצאים בבתי ספר, מחוזות או מחלקות חינוך של מדינות, עם ארגוני מחקר. CEPR, שיצר שיתוף נתונים של יותר מחצי מיליון תלמידים, הוא דוגמה יוצאת דופן לכך, אך התאגיד של שיקגו, מרכז גרדנר, WestEd ו-CORE-PACE פועלים כולם באופן זה.

שיתוף של נתונים מעורר את שאלת האמון. האמון הוא תנאי יסוד בכל שותפות והוא עולה ביתר שאת, בשותפות בין סוגי ארגונים שונים. ארגונים מממנים כמו קרן וויליאם גרנט וקרן ספנסר יכולים לתת תמריצים לשיתופי פעולה, אך לא לבניית אמון. רשת NNERPP מייצרת אירועים שבהם יכולים להיבנות קשרים ואמון, אך לא יכולה לטפח אמון בין שותפים. וארגון כמו California Education Partners מוקדש כולו לתיווך בין גורמי המחקר (במקרה שלו – אוניברסיטאות ציבוריות כמו סטנפורד וברקלי מצד אחד ומחוזות חינוך מצד שני).

בהקשר זה, מציעה ד"ר אנגילה בדנרק מ-Pew Trusts, לייצר יחסי אמון בכמה שלבים:

- ראשית, היא מציעה לשוחח עם כל אחד מהצדדים במונחים שמתאימים לו. למשל, לשוחח עם הגורמים מתווי המדיניות במונחים של מדיניות, עם הגורמים המממנים – במונחים של החזר על השקעה, ועם החוקרות וחוקרים – במונחים של תמריצים ושאלות תיאורטיות. לצורך כך היא ממליצה לערוך עבודת הכנה שכוללת הבנה של הצרכים של כל אחד מהצדדים וניסוח הבעיה באופן שמושך כל אחד מהצדדים להיות מעורב.
- שנית, היא ממליצה לערב את הגורמים מתווי המדיניות בתחילת תהליך המחקר ולא לנסות לשכנע אותם בסופו. זאת, במטרה לייצר הנעה פנימית שלהם, ואמון בין הצדדים.
- שלישית, היא ממליצה ללוות השותפות, ולנסות לגרום לכל אחד משלושת הצדדים (מחקר, מדיניות, מימון) – לראות את המצב מנקודת מבטם של הצדדים האחרים.

בדנרק מודה שיש להנמיך ציפיות ולשאוף שקבלת החלטות תהיה תוך מודעות למחקר (research informed) גם אם לא תתבסס עליו (research based).

בסופו של דבר, אמון נוצר על ידי טיפוח מערכות יחסים בין אנשים, שמוביל לטיפול מערכות יחסים בין ארגונים. לפיכך חלק גדול מהתקשורת בין ארגונים, היא כזו שנועדה לעורר אמון. דוגמא לכך, היא שהחוקרת מוודאת שהיא מבינה את הבעיה המעסיקה את הגורם מקבל החלטות בשדה מולו היא עובדת, ושהיא מעבירה לו מסר שבעיה זו היא נושא המחקר שלה.

דוגמא אחרת, שהופיעה באתר התאגיד של שיקגו, היא יצירה של מדד צמיחה לבתי ספר, שנוצר עבור בתי הספר ולבקשתם, ולא כצורך מחקרי.

דוגמא שהזכירה ד"ר וונטוורת', היא כאמור הכנסת מומחים לתיווך מארגון שלישי "ניטראלי" לטשטש את הקונפליקטים העולים מהשוני בארגונים (expanding boundaries). וונטוורת' גם חתומה, יחד עם אקר-טריגטי ועם חוקרות נוספות על [חוברת הדרכה המוקדשת למאמצי תיווך אלו](#).

כיוון שהאמון מבוסס תמיד על יחסים בין-אישיים, כשנערכים חילופים של בעלי תפקידים ושל בעלות תפקידים, הן ברמת קבלת ההחלטות הן ברמת ביצוע ההחלטות, יש צורך לבסס את האמון בין הארגונים מחדש. לפיכך נושא שלישי שעולה הוא שאלת היחסים הבין-אישיים שבתוך הארגונים. ד"ר אקר-טריגטי למשל ציינה, שבכל

פעם שמתחלפים ראש או ראשת מחוז חינוך, בעלי התפקיד החדשים מגיעים עם חזון משלהם, עם סדר יום משלהם, ועם צורך פוליטי להציג שינוי ביחס לקודמם או קודמתם. דבר זה עלול להעיב על יחסים ארוכי טווח של המחוז עם ארגון מחקר, שהתאים עצמו עד לאותו רגע, לחזון, לסדר היום ולצרכים הפוליטיים של ראש או ראשת מחוז החינוך הקודמים. בהקשר לזה ציין פרופ' פנואל שיחסיים בין-אישיים הם תמיד דבר שיגזול זמן בשותפות. בעוד שהפתרונות שמחפשים לכך מתמקדים ביעילות, הפתרון אינו קשור כלל ליעילות, אלא דווקא להבנה שיש להימנע מלחפש יעילות ולהתמקד באמון.

הבט אחרון שמשותף לכלל הארגונים שנבדקו הוא רמה גבוהה של הסדרה :

- הארגונים המממנים דורשים הסדרה במסגרת הפנייה למענקים והעמידה בתנאי הקבלה שלהם.
- הארגונים בשדה דורשים הסדרה בכל האמור להעברת נתונים.
- וארגוני המחקר דורשים תיעוד דקדקני של פעולותיהם.

החיבור בין שלושת סוגי הארגונים בשותפויות, גורם לעומס בירוקרטי רב.

נושא אחרון, שנוגע לגורמים מממנים, הוא נטייתם לממן פעילויות לתקופת זמן מוגבלת. בנושא שותפויות מחקר-שדה, כמו בנושאים אחרים, יש לדבר על ההשלכות על המשכיות השותפות. CoReflect הוא דוגמא לפרויקט בינלאומי, שלא הצליח להחזיק מעמד לאחר המימון. CORE-PACE הוא ככל הנראה דוגמא נוספת לכך. על פניו, אין פסול בכך שפרויקט שעוסק במחקר מסתיים. זהו המצב בשתי הקרנות שנבחנו בסקירה זו. אולם כיוון שמדובר למעשה בשותפות, גם השותפות עצמה מסתיימת.

לכן נדרשים ארגונים העוסקים במחקר ושהם צד לשותפויות כאלו לחפש באופן קבוע גורמים מממנים לפרויקטים נוספים, CEPR, מרכז גרדנר ו-PEAR הם דוגמאות לכך, או לייצר קשרים קבועים של לקוחות-נותני שירותים עם הגורמים המממנים, כמו WestEd ושיקגו.

לדברי די"ר אקר-טריגטי, יש בהקשר זה :

- בעיות שקשה לפתור (wicked problems)
- בעיות שממשיכות להיווצר
- שאלות מחקריות ותשומת לב בשדה לתחומים המשתנים עם הזמן
- ולבסוף - בכל פעם שנכנסת דמות חדשה לתפקיד ניהולי בכיר, היא חייבת (מבחינה פוליטית) לשנות את סדר היום ולקדם רפורמה. ולכן השאלות ומהלך המחקר שסביבו, מתחילים מחדש.

סיכום

סקירה זו תיארה בפירוט עשר שותפויות מחקר-שדה בתחום החינוך והשוותה ביניהן על פי בחירת חברי וחברות הקבוצה. מהסקירה עולה שאין תנאים אופטימליים ליצירת שילוב אינטרסים, שמשמעם שותפות בין מחקר ושדה; וכן – שקשה מאוד לאתר את התנאים הללו, לבודד אותם, ואז לסלם מהלך שמציב תנאים זהים או דומים. זאת משום שקיימים שחקנים המעוניינים בשיתופי פעולה מסוגים שונים – ובהם טיוב מידע, הערכת תוכניות והערכה של הפעלת תוכניות והערכה של יעילות תוכניות, וכן ייעוץ ועיצוב התערבויות. ובנוסף לכך, משום שתנאי הבסיס משתנים בין הגורמים בשטח וכן בין הגורמים המחקריים.

עם זאת, עלה מהסקירה שניתן לקדם תנאים שמועילים לשותפויות מחקר-שדה ומעודדים אותן. תנאים אלו כוללים בין היתר, משא ומתן עם גורמים בשדה החינוך לגבי מימון שותפויות כאלו, והכללתם בשותפויות כאלו; שכנוע של כל אחד מהצדדים בנחיצות שיתוף הפעולה, הן ברגע כינונו והן בפעולות של תחזוק השותפות לאורך זמן; קיום של אפשרות להעביר נתונים למחקר מהשדה; וקיום האפשרות של מוסדות חינוך לשנות התנהלות ולטייב פעילות על סמך אותם נתונים.

במקביל לכך, עלה בסקירה ששדה החינוך יכול לשאת במקביל שותפויות מחקר-שדה מסוגים שונים – גורמים מממנים, גופי מחקר המייעצים לשדה, גופי מחקר שמציעים לשדה לפנות אליהם, גופי מתווכים ורשתות – ומצירופי אינטרסים שונים, ושהתלמידים וכן המורות והמורים נשכרים ממגוון זה.

עוד עלה מהסקירה שהצלחות של שותפויות מחקר-שדה עשויות לנבוע מתנאים מקריים, מדמויות ספציפיות, ומקונסטלציה של אינטרסים שמקבלת עם הזמן צורה קבועה. אולם שקיימים מנגנונים של רישות ושל תיווך, וכן מנגנונים מוסדיים, שעשויים להאריך את אותה שותפות שנוסדה במקרה, להעמיקה ולמסדה.

ולבסוף, נמצא ששיתופי מחקר-שדה ארוכי הטווח הם אלו בהם הצד המחקרי מצליח להתבונן במציאות גם מעיני הגורמים מתווי המדיניות ולהיענות לצרכים שלהם; ובמקביל – אלו בהם נשות שדה ואנשי שדה (הן במטות מרכזיים, הן במוסדות חינוך) מבינים את המהלך המחקרי, ואת התועלת של איסוף הנתונים, של ההתערבות או הרפורמה. במקרים אלו, אותם נשות שדה ואנשי שדה נוטים לפעול כך שהכלים המחקריים ייושמו באופן הטוב ביותר שניתן. באופן זה, גם השותפות עצמה יוצאת נשכרת, וגם כל אחד מהצדדים עשוי במידה רבה יותר, לקבל מענה לצרכים הייחודיים שלו.

נספח : ריכוז קישורים של עשרת הארגונים שנבחנו :

1. קרן ויליאם גרנט :

- [אתר הסבר לבניית שותפויות מחקר-שדה](#)
- [ריכוז וובינרים שבהם הדרכות, כולל הדרכות על שותפויות מחקר-שדה](#)
- [מאמר שיצא מטעם הקרן, על שותפויות מחקר-שדה](#)

2. תאגיד המחקר של בתי הספר בשיקגו :

- [חמשת התנאים הבסיסיים לצמיחה בית ספרית](#)
- [הצהרת העצמאות האינטלקטואלית והשקיפות של התאגיד](#)

3. WestEd

- [הסבר של הארגון לגבי שותפויות מחקר-שדה, בהקשר לצמיחה מתוך שימוש בנתונים](#)

4. FP7 CoReflect

- [תיאור הפרויקט באתר הנציבות האירופית](#)
- [דוח סופי של הפרויקט](#)

5. קרן ספנסר

- [תוכנית ייעודית של הקרן לתמיכה בשותפויות מחקר-שדה](#)

6. המרכז למחקר מדיניות בחינוך - CEPR

- [משאבים דיגיטליים של המרכז לקידום שותפויות מחקר-שדה המבוססות על שיתוף נתונים](#)

7. Partnerships in Education and Resilience (PEAR)

8. NNERPP

- [חוברת הסבר על תיווך ידע](#)

- [כתב העת EXTRA](#)

- [מרכז איגום הידע](#)

9. מרכז גרדנר

- [תיאורים קצרים של שותפויות מחקר-שדה של המרכז, ותוצאותיהן](#)

10. CORE-PACE

- [תיאור רפלקטיבי קצר של שיתופי פעולה](#)